

Valdybos nuomonė (64 straipsnis)

Nuomonė 08/2024 dėl galiojančio sutikimo, duodamo pagal modelius „sutiŕ arba mokėk“, įdiegtus didelėse interneto platformose

Priimta 2024 m. balandžio 17 d.

Translations proofread by EDPB Members.

This language version has not yet been proofread.

Santrauka

Nyderlandų, Norvegijos ir Vokietijos (Hamburgo) priežiūros institucijos paprašė Europos duomenų apsaugos valdybos (toliau – EDAV) pateikti nuomonę klausimu, kokiomis aplinkybėmis ir sąlygomis modeliai „sutik arba mokėk“ (angl. *consent or pay*), susiję su vartotojų elgesiu grindžiama reklama, gali būti didelėse interneto platformose įdiegiami taip, kad sutikimas būtų galiojantis ir, visų pirma, duotas laisva valia, atsižvelgiant ir į Europos Sąjungos Teisingumo Teismo (toliau – ESTT) sprendimą byloje C-252/21. Šios nuomonės taikymo sritis iš tiesų apsiriboja modelių „sutik arba mokėk“, pagal kuriuos naudotojų prašoma duoti sutikimą su asmens duomenų tvarkymu vartotojų elgesiu grindžiamos reklamos tikslais, įdiegimu didelėse interneto platformose (kaip jos apibrėžiamos šioje nuomonėje).

Šiuo atžvilgiu EDAV pabrėžia, kad reikia laikytis visų Bendrojo duomenų apsaugos reglamento (toliau – BDAR) reikalavimų, visų pirma dėl galiojančio sutikimo, kartu įvertinant kiekvieno atvejo ypatumus. Ypač svarbus atskaitomybės principas. EDAV primena, kad sutikimo gavimas neatleidžia duomenų valdytojo nuo visų BDAR 5 straipsnyje išdėstytų principų ir kitų BDAR nustatytų pareigų laikymosi. Labai svarbu laikytis būtinumo ir proporcingumo, tikslo apribojimo, duomenų kiekio mažinimo ir sąžiningumo principų.

Daugeliu atvejų didelėse interneto platformose neįmanoma laikytis reikalavimų gauti galiojantį sutikimą, jei jų naudotojams leidžiama rinktis tik iš dviejų variantų – sutikti, kad asmens duomenys būtų tvarkomi vartotojų elgesiu grindžiamos reklamos tikslais, arba sumokėti mokesť.

Tokia praktika, kai siūloma (tik) mokama alternatyva paslaugai, kuria naudojantis asmens duomenys tvarkomi vartotojų elgesiu grindžiamos reklamos tikslais, nebeturėtų būti įprasta duomenų valdytojų praktika. Didelėse interneto platformose kuriant alternatyvą paslaugos versijai, apimančiai vartotojų elgesiu grindžiamą reklamą, reikėtų apsvarstyti galimybę suteikti duomenų subjektams „lygiavertę alternatyvą“, kurią pasirinkus nereikėtų mokėti mokesčio. Jei duomenų valdytojai renkasi imti mokesť už naudojimąsi „lygiaverte alternatyva“, duomenų valdytojai turėtų apsvarstyti galimybę pasiūlyti dar vieną – nemokamą – alternatyvą be vartotojų elgesiu grindžiamos reklamos, pvz., su tokios formos reklama, kad būtų tvarkoma mažiau (arba visai netvarkoma) asmens duomenų. Vertinant tam tikrus kriterijus, kuriuos turi atitikti galiojantis sutikimas pagal BDAR, tai yra itin svarbus veiksnys. Daugeliu atvejų tai, ar duomenų valdytojas nemokamai siūlo dar vieną alternatyvą be vartotojų elgesiu grindžiamos reklamos, turės esminės reikšmės vertinant sutikimo galiojimą, visų pirma pagal žalos aspektą.

Laikantis BDAR reikalavimų dėl galiojančio sutikimo, visų pirma, sutikimas turi būti „duotas laisva valia“. Siekiant nepadaryti žalos, dėl kurios sutikimas negalėtų būti laikomas duotu laisva valia, bet koks nustatomas mokesť negali būti toks, kad duomenų subjektai faktiškai neturėtų laisvo pasirinkimo. Be to, žalos gali būti patiriama, kai sutikimo nedavę duomenų subjektai nesumoka mokesčio ir dėl to iš jų atimama galimybė naudotis paslauga, ypač tais atvejais, kai paslauga atlieka svarbią funkciją arba turi lemiamą reikšmę dalyvavimui visuomenės gyvenime ar prieigai prie profesinių tinklų, ir dar labiau tada, kai esama susaistymo ar tinklo efekto. Todėl, kai didelėse interneto platformose sutikimas su asmens duomenų tvarkymu gaunamas naudojant modelį „sutik arba mokėk“, tikėtina, kad gali būti padaryta žalos.

Duomenų valdytojai taip pat turi kiekvienu konkrečiu atveju įvertinti, ar nėra duomenų subjekto ir duomenų valdytojo galios disbalanso. Tarp vertintinų veiksnių yra didelės interneto platformos padėtis rinkoje, susaistymo ar tinklo efekto buvimas, tai, kiek duomenų subjektas yra priklausomas nuo atitinkamos paslaugos, ir pagrindinė paslaugos naudotojų auditorija.

Kitas kriterijus vertinant, ar sutikimas „duotas laisva valia“, yra sąlygiškumo elementas, t. y. ar sutikimas su asmens duomenų tvarkymu yra būtinas norint gauti prekes ar paslaugas, net jei toks asmens duomenų tvarkymas nėra būtinas sutarčiai vykdyti. ESTT savo sprendime *Bundeskartellamt* nustatė, kad naudotojams, kurie atsisako duoti sutikimą su konkrečiomis duomenų tvarkymo operacijomis, „jeigu reikia – už tinkamą atlygį, turėtų būti pasiūlyta lygiavertė alternatyva, kai netaikomos tokios duomenų tvarkymo operacijos“. Tai darydami duomenų valdytojai išvengia sąlygiškumo problemos. Bet kokiu atveju vis vien turi būti laikomasi ir kitų sutikimo, „duoto laisva valia“, kriterijų.

„Lygiavertė alternatyva“ reiškia alternatyvią to paties duomenų valdytojo siūlomos paslaugos versiją, kurią pasirinkus nereikia sutikti su asmens duomenų tvarkymu vartotojų elgesiu grindžiamos reklamos tikslais. Šioje nuomonėje nurodomi elementai, galintys padėti užtikrinti, kad tokia alternatyva būtų iš tiesų lygiavertė. Jeigu alternatyvi versija skiriasi tik tiek, kiek būtina dėl tos priežasties, kad duomenų valdytojas negali tvarkyti asmens duomenų vartotojų elgesiu grindžiamos reklamos tikslais, ji iš esmės gali būti laikoma lygiaverte.

Dėl mokesčio ėmimo už naudojamą paslaugos versiją, kuri yra „lygiavertė alternatyva“, EDAV primena, kad asmens duomenys negali būti laikomi preke, kuria galima prekiauti, ir duomenų valdytojai turėtų atminti, kad reikia neleisti, jog pagrindinė teisė į duomenų apsaugą būtų paversta elementu, kuris būtų duomenų subjektams prieinamas tik už užmokestį. Duomenų valdytojai kiekvienu konkrečiu atveju turėtų įvertinti, ar imti mokestį apskritai yra tinkama, ir kokia mokesčio suma yra tinkama esamomis aplinkybėmis, atsižvelgiant į galimas alternatyvas vartotojų elgesiu grindžiamai reklamai, kurias pasirinkus būtų tvarkoma mažiau asmens duomenų, ir į duomenų subjektų padėtį. Duomenų valdytojai turėtų užtikrinti, kad, atsižvelgiant į galiojančio sutikimo reikalavimus ir į principus pagal BDAR 5 straipsnį, visų pirma sąžiningumo principą, imamas mokestis nebūtų toks, kad duomenų subjektai neturėtų realaus pasirinkimo. Šiuo atžvilgiu labai svarbu atskaitomybės principas. Priežiūros institucijoms yra pavesta užtikrinti BDAR taikymą, o tai gali būti susiję ir su bet kokio taikomo mokesčio poveikiu duomenų subjektų pasirinkimo laisvei.

Kita sąlyga – detalizavimas: kai duomenų subjektui taikomas modelis „sutik arba mokėk“, jis turėtų gebėti laisvai pasirinkti, su kuriuo duomenų tvarkymo tikslu jis sutinka, o ne gauti vieną bendrą prašymą sutikti su duomenų tvarkymu keliais tikslais.

Kad sutikimas būtų galiojantis, jis taip pat turi būti „konkretus“, t. y. duodamas vienu ar keliais konkrečiais tikslais, ir jis turi būti nedviprasmiškas valios išreiškimas: pagal modelius „sutik arba mokėk“ itin svarbu, kad duomenų valdytojai atidžiai suformuluotų duomenų subjektams teikiamą prašymą duoti sutikimą. Naudotojams neturėtų būti taikomi manipuliatyvūs dizaino sprendimai.

Kad sutikimas būtų „grindžiamas informacija“, pagal duomenų valdytojų nustatytą informavimo procesą turėtų būti duomenų subjektams sudaromos sąlygos visiškai ir aiškiai suprasti savo galimo pasirinkimo vertę, apimtį ir pasekmes, atsižvelgiant į duomenų tvarkymo veiklos, susijusios su vartotojų elgesiu grindžiama reklama, sudėtingumą.

EDAV taip pat pateikia paaiškinimų dėl sutikimo atšaukimo ir pataria duomenų valdytojams atidžiai įvertinti, kaip dažnai sutikimas turėtų būti atnaujinamas.

Turinys

1	Įvadas.....	7
1.1	Faktų santrauka	7
1.2	Prašymo pateikti nuomonę pagal BDAR 64 straipsnio 2 dalį priimtinumą.....	8
2	Šioje nuomonėje vartojamų sąvokų apibrėžtys ir jos taikymo sritis	9
2.1	Sąvokų apibrėžtys.....	9
2.1.1	Modelių „sutik arba mokėk“ apibrėžtis.....	9
2.1.2	„Vartotojų elgesiu grindžiamos reklamos“ apibrėžtis.....	10
2.1.3	„Didelių interneto platformų“ apibrėžtis šioje nuomonėje	11
2.2	Šios nuomonės taikymo sritis.....	13
3	Teisinis pagrindas	13
3.1	Atitinkamos BDAR nuostatos	13
3.2	Kiti teisės aktai.....	14
3.3	Sprendimo <i>Bundeskartellamt</i> santrauka.....	16
3.4	Esamos EDAV gairės	17
4	EDAV atliktas vertinimas	18
4.1	Principai ir bendrosios pastabos	18
4.2	Galiojančio sutikimo reikalavimai.....	20
4.2.1	Laisva valia duotas sutikimas.....	20
4.2.2	Informacija grindžiamas sutikimas	33
4.2.3	Konkretus sutikimas	37
4.2.4	Nedviprasmiškas valios išreiškimas.....	37
4.3	Papildomi elementai	38
4.3.1	Sutikimo atšaukimas.....	38
4.3.2	Sutikimo atnaujinimas	40
5	Išvados.....	41

Europos duomenų apsaugos valdyba,

atsižvelgdama į 2016 m. balandžio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2016/679 dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo ir kuriuo panaikinama Direktyva 95/46/EB (toliau – BDAR) 63 straipsnį ir 64 straipsnio 2 dalį,

atsižvelgdama į EEE susitarimą, ypač į jo XI priedą ir 37 protokolą, su pakeitimais, padarytais 2018 m. liepos 6 d. EEE jungtinio komiteto sprendimu Nr. 154/2018¹,

atsižvelgdama į Darbo tvarkos taisyklių 10 ir 22 straipsnius,

kadangi:

(1) pagrindinė Europos duomenų apsaugos valdybos (toliau – Valdyba arba EDAV) užduotis – užtikrinti nuoseklų BDAR taikymą visoje Europos ekonominėje erdvėje (EEE). BDAR 64 straipsnio 2 dalyje nurodyta, kad bet kuri priežiūros institucija (toliau – PI), Valdybos pirmininkas arba Komisija gali prašyti, kad Valdyba išnagrinėtų bet kurį bendro pobūdžio klausimą arba klausimą, kuris daro poveikį daugiau kaip vienoje EEE valstybėje narėje, ir pateiktų nuomonę. Šios nuomonės tikslas – išnagrinėti bendro pobūdžio klausimą arba klausimą, kuris daro poveikį daugiau kaip vienoje EEE valstybėje narėje;

(2) Valdybos nuomonė priimama pagal BDAR 64 straipsnio 3 dalį, taikomą kartu su EDAV darbo tvarkos taisyklių 10 straipsnio 2 dalimi, per aštuonias savaites nuo tada, kai pirmininkas ir kompetentingos priežiūros institucijos nusprendžia, kad dokumentai yra išsamūs. Atsižvelgiant į klausimo sudėtingumą, pirmininkės sprendimu šis laikotarpis gali būti pratęstas dar šešioms savaitėms,

PRIĖMĖ ŠIĄ NUOMONĘ:

1 ĮVADAS

1.1 Faktų santrauka

1. Nyderlandų priežiūros institucija (Nyderlandų PI), veikdama ir Norvegijos priežiūros institucijos (Norvegijos PI) bei Vokietijos (Hamburgo) priežiūros institucijos (Vokietijos (Hamburgo) PI) vardu, (toliau kartu – prašančiosios PI) 2024 m. sausio 17 d. paprašė EDAV pateikti nuomonę pagal BDAR 64 straipsnio 2 dalį dėl modelių „sutik arba mokėk“ (angl. *consent or pay*) (toliau – prašymas).
2. Valdybos pirmininkė ir Nyderlandų PI 2024 m. sausio 25 d. nusprendė, kad dokumentai yra išsamūs. Tą pačią dieną EDAV sekretoriatas išplatino dokumentus.
3. Trumpai tariant, prašymas pateiktas dėl to, kokiomis aplinkybėmis didelėse interneto platformose, pritraukiančiose daug naudotojų Europos ekonominėje erdvėje (toliau – EEE), tvarkant duomenis

---

¹ Visoje šioje nuomonėje minimos „valstybės narės“ turėtų būti suprantamos kaip „EEE valstybės narės“.

vartotojų elgesiu grindžiamos reklamos tikslais, modeliai „sutik arba mokėk“² gali būti įdiegiami taip, kad būtų laikomasi reikalavimo gauti galiojantį ir, visų pirma, laisva valia duotą sutikimą³.

4. Prašančiosios PI primena apie EDAV „Gaires 05/2020 dėl sutikimo pagal Reglamentą 2016/679“ (toliau – EDAV gairės dėl sutikimo) ir pabrėžia, kad svarbu įvertinti, ar duomenų subjektai, kuriems taikomi modeliai „sutik arba mokėk“, „turi realų pasirinkimą“, atsižvelgiant į „[riziką] patirti apgaulės, bauginimo, prievartos ar reikšmingų neigiamų pasekmių“, ir ar „yra bet kokių prievartos, spaudimo ar negalėjimo naudotis laisva valia požymių“⁴.
5. Prašančiosios PI taip pat nurodo, kad minėti klausimai turėtų būti nagrinėjami atsižvelgiant į Teisingumo Teismo sprendimą *Bundeskartellamt*⁵.
6. Galiausiai, prašančiosios PI savo prašymo pagrindime nurodė, kad „keli EDAV nariai jau yra pateikę gairių dėl modelių „sutik arba mokėk“ taikymo nacionaliniu lygmeniu, pavyzdžiui, kai tai susiję su žiniasklaidos priemonėmis“, ir kad nors šios nacionalinės gairės yra „vertingos ir yra geras atspirties taškas“, jos „paprastai yra skirtos mažesniems duomenų valdytojams“⁶. Taigi, prašančiosios PI teigia, kad, siekiant užtikrinti nuoseklų BDAR aiškinimą ir taikymą, reikia atsakyti į konkrečius klausimus, kurių kyla, kai modeliai „sutik arba mokėk“ įdiegiami didelėse interneto platformose“.

1.2 Prašymo pateikti nuomonę pagal BDAR 64 straipsnio 2 dalį priimtumas

7. BDAR 64 straipsnio 2 dalyje nurodyta, kad, visų pirma, bet kuri PI gali prašyti, kad Valdyba išnagrinėtų bet kurį bendro pobūdžio klausimą arba klausimą, kuris daro poveikį daugiau kaip vienoje valstybėje narėje, ir kad ji pateiktų nuomonę.
8. Prašančiosios PI savo prašyme nurodo, kad „iš duomenų apsaugos perspektyvos šiuo metu nėra nuoseklaus Europos mastu pateikto atsakymo į minėtą klausimą⁷ dėl pagal modelius „sutik arba mokėk“ duodamo sutikimo galiojimo“⁸. Toliau jos pabrėžia, kad tai „kelia susirūpinimą, nes šis klausimas yra [...] nedalomai susijęs su sąvokos „sutikimas“ aiškinimu, taigi tai yra bendro pobūdžio klausimas dėl vienos pagrindinių BDAR sąvokų“⁹.
9. Prašymas yra susijęs su nuosekliu „sutikimo“ sąvokos aiškinimu ir, konkrečiau, su aplinkybėmis, kuriomis didelėse interneto platformose, kuriose asmens duomenys tvarkomi vartotojų elgesiu

---

² Žr. apibrėžtį šios nuomonės 2.1.1 skirsnyje.

³ Prašymo pateikti nuomonę pagal BDAR 64 straipsnio 2 dalį (toliau – prašymas) I skirsnis (Įvadas), p. 1.

⁴ Prašymo II skirsnis (Šio prašymo aplinkybės ir pagrindimas). A. Teisinės sistemos nuostatos dėl pagrindinės „sutikimo“ sąvokos, p. 2. Šiuo atžvilgiu žr. 2020 m. gegužės 4 d. priimtų EDAV „Gairių 05/2020 dėl sutikimo pagal Reglamentą 2016/679“ (toliau – EDAV gairės dėl sutikimo) 24 punktą.

⁵ Prašymo II skirsnis (Šio prašymo aplinkybės ir pagrindimas). B. Sutikimo ir modelių „sutik arba mokėk“ sąsaja, p. 3. Žr. 2023 m. liepos 4 d. Europos Sąjungos Teisingumo Teismo sprendimą *Meta Platforms Inc. / Bundeskartellamt*, C-252/21, EU:C:2023:537, (toliau – ESTT sprendimas *Bundeskartellamt*). Prašančiosios PI konkrečiai primena apie ESTT sprendimo *Bundeskartellamt* 143 ir 144, 148–150 punktus.

⁶ Prašymo II skirsnis (Šio prašymo aplinkybės ir pagrindimas). C. Dabartinės raidos tendencijos ir aiškumo poreikis, p. 4. Konkrečiau, prašančiosios PI kartu su prašymu pateikė nacionalinių gairių, kuriose pateikti bendrieji Vokietijos (Hamburgo), Austrijos ir Prancūzijos priežiūros institucijų nustatyti kriterijai dėl modelių „sutik arba mokėk“.

⁷ Žr. šios nuomonės 3 punktą.

⁸ Prašymo II skirsnis (Šio prašymo aplinkybės ir pagrindimas). C. Dabartinės raidos tendencijos ir aiškumo poreikis, p. 4.

⁹ Prašymo II skirsnis (Šio prašymo aplinkybės ir pagrindimas). C. Dabartinės raidos tendencijos ir aiškumo poreikis, p. 4.

grindžiamos reklamos tikslais ir įdiegiami modeliai „sutik arba mokėk“, gautas sutikimas gali būti laikomas galiojančiu. Todėl Valdyba mano, kad šis prašymas yra dėl „bendro pobūdžio klausimo“, kaip tai suprantama pagal BDAR 64 straipsnio 2 dalį. Visų pirma šis dalykas susijęs su pagrindinių BDAR nuostatų, kurių nuoseklus aiškinimo ES lygmeniu šiuo metu nėra, įgyvendinimo praktikoje klausimais. Todėl galima teigti, kad, siekiant užtikrinti vienodą BDAR taikymą, yra bendras interesas įvertinti šį klausimą EDAV nuomonėje. Dėl modelių „sutik arba mokėk“ įdiegimo didelėse interneto platformose kyla konkrečių klausimų: kaip pažymi prašančiosios PI, „ši vienodo požiūrio nebuvimo problema yra ypač neatidėliotinai spręstina, kai tai susiję su didelėmis interneto platformomis, kurios pritraukia milijonus duomenų subjektų Europoje. Galima teigti, kad (ypač kai tai susiję su tokiais didelėmis interneto platformomis) yra būtinas vienodas požiūris bet kokiais bendro pobūdžio klausimais, susijusiais su šio tipo duomenų valdytojais, atsižvelgiant į tai, kad šios platformos veikia visose ES ir EEE valstybėse narėse ir bet koks duomenų valdytojų, valdančių šio tipo didelės interneto platformas, įdiegiamas modelis „sutik arba mokėk“ turės poveikį milijonams Europos duomenų subjektų“¹⁰.

10. Prašyme raštu išdėstyti argumentai dėl šio klausimo pateikimo Valdybai aplinkybių ir priežasčių, be kita ko, dėl atitinkamos teisinės sistemos, dėl sutikimo ir modelių „sutik arba mokėk“ sąsajos, taip pat dėl pastarojo meto ESTT jurisprudencijos pokyčių ir dėl aiškumo bei nuoseklus aiškinimo poreikio¹¹. Todėl Valdyba laiko šį prašymą pagrįstu pagal EDAV darbo tvarkos taisyklių 10 straipsnio 3 dalį¹².
11. Pagal BDAR 64 straipsnio 3 dalį, EDAV nepateikia nuomonės, jei jau yra pateikusi nuomonę tuo klausimu¹³. Kaip išsamiau paaiškinama 3.4 skirsnyje, EDAV nėra pateikusi nuomonės šiuo klausimu ir dar nėra pateikusi atsakymų į prašyme iškeltus klausimus.
12. Dėl šių priežasčių Valdyba mano, kad prašymas yra priimtinas ir kad jame iškelti klausimai turėtų būti išnagrinėti šioje pagal BDAR 64 straipsnio 2 dalį priimamoje nuomonėje.
13. Tolesniame skirsnyje pateikiamos modelių „sutik arba mokėk“, „vartotojų elgesiu grindžiamos reklamos“ ir „didelių interneto platformų“ apibrėžtys pagal šią nuomonę, taip pat apibrėžiama šios nuomonės taikymo sritis.

2 ŠIOJE NUOMONĖJE VARTOJAMŲ SĄVOKŲ APIBRĖŽTYS IR JOS TAIKYMO SRITIS

2.1 Sąvokų apibrėžtys

2.1.1 Modelių „sutik arba mokėk“ apibrėžtis

14. Modeliai „sutik arba mokėk“¹⁴ gali būti apibrėžiami kaip modeliai, pagal kuriuos duomenų valdytojas siūlo duomenų subjektams rinktis iš bent dviejų galimų būdų naudotis duomenų valdytojo teikiama

---

¹⁰ Prašymo II skirsnis (Šio prašymo aplinkybės ir pagrindimas). C. Dabartinės raidos tendencijos ir aiškumo poreikis, p. 5.

¹¹ Prašymo II skirsnis (Šio prašymo aplinkybės ir pagrindimas), p. 1–5.

¹² EDAV darbo tvarkos taisyklių 10 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad „teikiami prašymai turi būti pagrįsti pagal BDAR 64 straipsnio 2 dalį“.

¹³ BDAR 64 straipsnio 3 dalis ir EDAV darbo tvarkos taisyklių 10 straipsnio 4 dalis.

¹⁴ Dėl to taip pat žr. nacionaliniu lygmeniu priimtus dokumentus, kaip antai i) Austrijos PI (DSB), *FAQ zum Thema Cookies und Datenschutz*, 2023 m. gruodžio 20 d., ii) Prancūzijos PI (CNIL), *Cookie walls: la CNIL publie des premiers critères d'évaluation*, 2022 m. gegužės 16 d., ir iii) Vokietijos nepriklausomų duomenų apsaugos

internetine paslauga: duomenų subjektas gali 1) sutikti, kad jo asmens duomenys būtų tvarkomi nustatytu tikslu, arba 2) nuspręsti sumokėti mokestį, kad galėtų naudotis internetine paslauga taip, kad jo asmens duomenys nebūtų tvarkomi tuo tikslu. Šioje nuomonėje dėmesys sutelkiamas į modelius, pagal kuriuos gali būti duodamas sutikimas su asmens duomenų tvarkymu vartotojų elgesiu grindžiamos reklamos tikslais.

15. Pagal pirmąją iš minėtų galimybių duomenų subjektai gali naudotis paslauga tik jei sutinka būti duomenų valdytojo sekami ir kad jiems būtų teikiama vartotojų elgesiu grindžiama reklama. Šiuo atveju duomenų valdytojo verslo modelis paprastai finansuojamas iš internetinės reklamos, pritaikomos pagal naudotojų elgesį, pajamų.
16. Pagal antrąją iš galimybių duomenų subjektai moka mokestį (kuris gali būti, pavyzdžiui, savaitinis, mėnesinis ar metinis abonementinis mokestis, taip pat vienkartinis mokestis)¹⁵ ir gali naudotis paslaugos versija, kuria naudojantis naudotojo asmens duomenys nėra tvarkomi vartotojų elgesiu grindžiamos reklamos tikslais. Tačiau vertėtų pažymėti, kad nors šią antrąją galimybę pasirinkę duomenų subjektai gali būti visiškai nesekami, gali būti ir taip, kad duomenų subjektai tebebūtų sekami kitais tikslais, pavyzdžiui, siekiant analizuoti naudojimąsi interneto svetaine, kad būtų galima patobulinti jos funkcijas. EDAV primena, kad bet kokių atveju tokie tikslai turi būti teisėti ir konkretūs, o duomenų tvarkymas turi turėti teisėtą pagrindą pagal BDAR. Be to, pasirinkus mokamą paslaugos versiją, slapukai arba sekimo technologijos gali tebebūti naudojami kitais tikslais nei vartotojų elgesiu grindžiama reklama. Jeigu, naudojant kurią nors technologiją, suteikiama prieiga prie informacijos galiniame įrenginyje arba informacija yra saugoma galiniame įrenginyje, turi būti laikomasi BDAR ir, kai taikytina, E. privatumo direktyvos 5 straipsnio 3 dalies.
17. Nors pagal modelius „sutik arba mokėk“, aptariamus šioje nuomonėje, duomenų subjektui paprastai nesuteikiama galimybės naudotis paslauga, jei jis nesutinka su asmens duomenų tvarkymu vartotojų elgesiu grindžiamos reklamos tikslais ir nesumoka mokesčio, EDAV pažymi, kad duomenų subjektams galėtų būti pasiūlyta dar viena nemokama alternatyva be vartotojų elgesiu grindžiamos reklamos; tai išsamiau aprašoma 4.2.1.1 skirsnyje.

2.1.2 „Vartotojų elgesiu grindžiamos reklamos“ apibrėžtis

18. EDAV pažymi, kad ilgainiui imta plačiai taikyti mechanizmus, pagal kuriuos galima duomenų subjektams teikti suasmenintą internetinę reklamą. Šie mechanizmai taip pat tapo sudėtingesni. Suasmeninta reklama gali būti naudotojams teikiama pagal įvairius kriterijus ir metodus, be kita ko, remiantis informacija apie jų elgesį internete ir ne internete.
19. Vartotojų elgesiu grindžiama reklama, kurios tikslais sukuriama išsamūs duomenų subjektų profiliai, yra dabartinėje internetinėje aplinkoje tapusi esminiu kai kurių verslo modelių bruožu. 29 straipsnio darbo grupės nuomonėje 2/2010 dėl vartotojų elgesiu grindžiamos internetinės reklamos „vartotojų elgesiu grindžiama reklama“ apibrėžiama kaip „reklama, grindžiama asmenų elgsenos stebėjimu ilgą laiką“¹⁶.

---

institucijų konferencija (DSK), *Beschluss - der Konferenz der unabhängigen Datenschutzaufsichtsbehörden des Bundes und der Länder vom*, 2023 m. kovo 22 d.

¹⁵ Šiais atvejais mokamas abonementas gali taip pat skirtis priklausomai nuo paslaugų, kurias gauna naudotojas (pvz., pagrindinė paslauga teikiama pagal pradinio lygio abonementą, papildoma paslauga – pasirinkus papildomas paslaugas ar funkcijas).

¹⁶ 29 straipsnio duomenų apsaugos darbo grupė, Nuomonė 2/2010 dėl vartotojų elgesiu grindžiamos internetinės reklamos, WP 171, priimta 2010 m. birželio 22 d., (toliau – 29 straipsnio darbo grupės nuomonė dėl vartotojų elgesiu grindžiamos internetinės reklamos) p. 4.

29 straipsnio darbo grupė taip pat pabrėžė, kad vartotojų elgesiu grindžiama reklama „siekiama iširti šio elgesio savybes remiantis vartotojų veiksmais (kartotiniais apsilankymais svetainėse, sąveikomis, reikšminiais žodžiais, internetinio turinio gamyba ir pan.), kad būtų galima sukurti konkretų profilį ir taip duomenų subjektams pateikti numanomus jų pomėgius atitinkančius konkrečiam asmeniui pritaikytus reklaminius pranešimus“¹⁷.

20. Kaip paaiškinta minėtoje 29 straipsnio darbo grupės nuomonėje, vartotojų elgesiu grindžiama reklama yra grindžiama duomenimis, surinktais stebint naudotojų veiklą laikui bėgant (pvz., iš to, kokiuose tinklalapiuose jie lankosi, kiek laiko jie praleidžia tinklalapyje apie konkretų produktą, kiek kartų jie pakartotinai prisijungia prie tinklalapio, kam jie skiria patiktukus arba kokia yra jų buvimo vieta). Šiais atvejais naudotojai stebimi naudojant slapukus ar kitas panašias sekimo technologijas (pvz., socialinius papildinius ar pikselius). Naudotojai įvairiose svetainėse gali būti sekami įvairių subjektų (pvz., platformų ir duomenų tarpininkų)¹⁸. Surinkti duomenys, kurie gali būti tam tikrais atvejais sujungiami su naudotojo aktyviai teikiamais duomenimis (pvz., kai naudotojas susikuria paskyrą internete ar prisijungia prie interneto svetainės) ar su duomenimis, kurių šaltinis yra ne internetas, teikia įmonėms galimybių netiesiogiai gauti informacijos apie naudotoją ir padaryti išvadas dėl jo pageidavimų, skonio ir interesų¹⁹. Kai duomenų valdytojai tvarko asmens duomenis vartotojų elgesiu grindžiamos reklamos tikslais, atliekami keli duomenų tvarkymo veiksmai. Jie apima duomenų subjektų elgesio stebėseną, asmens duomenų rinkimą ir analizavimą siekiant sukurti ir pildyti naudotojų profilius, dalijimąsi asmens duomenimis su trečiosiomis šalimis kuriant ir pildant naudotojų profilius ar padedant užmegzti kontaktus tarp reklamuotojų ir turinio leidėjų, suasmenintos reklamos teikimą duomenų subjektams pagal sudarytus jų profilius, taip pat analizavimą, kaip naudotojai reaguoja į reklamą, kuri teikiama remiantis jų profiliais.
21. Vartotojų elgesiu grindžiama reklama dėl šios priežasties laikoma ypač privatumą ribojančia reklamos forma, nes duomenų valdytojai taip gali labai išsamiai sužinoti apie žmonių asmeninį gyvenimą. Be to, kaip EDAV priminė Gairėse 8/2020 dėl tikslinės informacijos adresavimo socialinių medijų naudotojams, tai kelia didelę grėsmę duomenų subjektų pagrindinėms teisėms ir laisvėms, įskaitant galimą diskriminaciją ir atskirtį ir galimą manipuliavimą naudotojais²⁰.

2.1.3 „Didelių interneto platformų“ apibrėžtis šioje nuomonėje

22. Šioje nuomonėje dėmesys skiriamas modeliams „sutik arba mokėk“, kuriuos įdiegia „didelių interneto platformų, pritraukiančių daug naudotojų EEE, duomenų valdytojai“²¹. Svarbu nustatyti į šios nuomonės taikymo sritį patenkančių platformų pobūdį.

¹⁷ 29 straipsnio darbo grupės nuomonė dėl vartotojų elgesiu grindžiamos internetinės reklamos, p. 4.

¹⁸ EDAV gairės 8/2020 dėl tikslinės informacijos adresavimo socialinių medijų naudotojams, 2.0 versija, priimta 2021 m. balandžio 13 d., (toliau – EDAV gairės dėl tikslinės informacijos adresavimo) 3 punktas.

¹⁹ 29 straipsnio darbo grupės nuomonė dėl vartotojų elgesiu grindžiamos internetinės reklamos, p. 7 („Pagrindiniai vartotojų profilių kūrimo būdai yra du: i) prognozuojamieji profiliai nustatomi iš išvadų, padarytų stebint individualią ir kolektyvinę vartotojų elgseną per tam tikrą laiką, ypač – lankomus puslapius ir peržiūrėtas arba nuspaustas reklamas; ii) tiesioginiai profiliai sukuriama remiantis asmens duomenimis, kuriuos duomenų subjektai patys pateikia žiniatinklio tarnybai, pavyzdžiui, registruodamiesi. Abu šiuos būdus galima derinti. Be to, prognozuojamuosius profilius vėliau galima paversti tiesioginiais, kai duomenų subjektas susikuria prisijungimo prie interneto svetainės duomenis“).

²⁰ Žr. EDAV gairių dėl tikslinės informacijos adresavimo 9–18 punktus.

²¹ Prašymas, I skirsnis (Įvadas), p. 3.

23. EDAV primena, kad „interneto platformos“ nėra apibrėžtos BDAR. Todėl tikslinga konkretizuoti šios sąvokos reikšmę. Šioje nuomonėje sąvoka „interneto platformos“ gali apimti, be kita ko, interneto platformas, kaip jos apibrėžtos Skaitmeninių paslaugų akto 3 straipsnio i punkte²², bet ne vien jas.
24. Tolesniuose punktuose EDAV išskiria tam tikrus elementus, kuriuos reikia kiekvienu konkrečiu atveju įvertinti siekiant nustatyti, ar duomenų valdytojas laikytinas „didele interneto platforma“ pagal šią nuomonę. Atsižvelgiant į tai, kad tam tikri elementai gali būti kai kuriems duomenų valdytojams aktualesni nei kitiems, šis elementų sąrašas nėra baigtinis ir tai nėra reikalavimų, kurie taikytini visi kartu, sąrašas; šiame elementų sąraše siekiama nurodyti aspektus, dėl kurių duomenų valdytojas galėtų būti laikomas „didele interneto platforma“ pagal šią nuomonę.
25. Visų pirma, didelės interneto platformos yra platformos, pritraukiančios daug duomenų subjektų, kurie tampa jų naudotojais.
26. Įmonės padėtis rinkoje yra dar vienas elementas, kuris gali būti svarbus vertinant, ar duomenų valdytojas gali būti laikomas „didele interneto platforma“.
27. Kitas elementas, į kurį reikėtų atsižvelgti vertinant, ar duomenų valdytojas laikytinas „didele interneto platforma“, yra tai, ar jis tvarko duomenis „dideliu mastu“. EDAV primena, kad BDAR neapibrėžta, koks duomenų tvarkymas yra didelio masto, nors BDAR 91 konstatuojamojoje dalyje pateikta gairių dėl to. Vis dėlto 29 straipsnio darbo grupė yra pateikusi gairių (kurias patvirtino EDAV) dėl „didelio masto“ duomenų tvarkymo sampratos pagal BDAR 37 straipsnio 1 dalies b ir c punktus ir, konkrečiau, dėl veiksmų, į kuriuos reikėtų atsižvelgti nustatant, ar duomenys tvarkomi dideliu mastu. Tie veiksniai yra svarbūs ir pagal šią nuomonę. Jie apima, pavyzdžiui, atitinkamų duomenų subjektų skaičių, duomenų kiekį ir geografinį duomenų tvarkymo veiklos mastą²³.
28. Ši apibrėžtis gali, be kita ko, apimti tam tikrus „labai didelių interneto platformų“, kaip apibrėžta Skaitmeninių paslaugų akte²⁴, duomenų valdytojus ir „prieigos valdytojus“, kaip apibrėžta Skaitmeninių rinkų akte²⁵.

²² Skaitmeninių paslaugų akto 3 straipsnio i punkte „interneto platforma“ apibrėžta kaip „prieglobos paslauga, kuria paslaugos gavėjo prašymu informacija saugoma ir skleidžiama visuomenei, nebent ta veikla būtų nedidelis ir tik papildomas kitos paslaugos elementas arba nedidelė pagrindinės paslaugos funkcionalumo galimybė ir dėl objektyvių techninių priežasčių jos neįmanoma naudoti be tos kitos paslaugos ir elemento bei funkcionalumo galimybės integravimas į tą kitą paslaugą nėra būdas išvengti šio reglamento taikymo“.

²³ Šiuo atžvilgiu žr. 29 straipsnio duomenų apsaugos darbo grupės „Duomenų apsaugos pareigūnų gaires“, WP 243 rev.01, priimtas su paskutiniais pakeitimais 2017 m. balandžio 5 d., EDAV patvirtintas 2018 m. gegužės 25 d., p. 7–8, ir 29 straipsnio duomenų apsaugos darbo grupės „Poveikio duomenų apsaugai vertinimo (PDAV) gaires, kuriomis Reglamento 2016/679 taikymo tikslais nurodoma, kaip nustatyti, ar duomenų tvarkymo operacijos gali sukelti didelį pavojų“, WP 248 rev.01, paskutinį kartą peržiūrėtas ir priimtas 2017 m. spalio 4 d., EDAV patvirtintas 2018 m. gegužės 25 d., p. 10.

²⁴ Pagal 2022 m. spalio 19 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2022/2065 dėl bendrosios skaitmeninių paslaugų rinkos, kuriuo iš dalies keičiama Direktyva 2000/31/EB (Skaitmeninių paslaugų aktas), 33 straipsnio 1 dalį, labai didelės interneto platformos yra „interneto platformo[s], teikiančio[s] paslaugas Sąjungoje vidutiniškai 45 mln. ar daugiau aktyvių paslaugos gavėjų per mėnesį“, kurioms Europos Komisija yra pagal Skaitmeninių paslaugų akto 33 straipsnio 4 dalį suteikusi labai didelės interneto platformos statusą. Pagal Skaitmeninių paslaugų akto 3 straipsnio i punktą, interneto platforma yra prieglobos paslauga, kuria naudojantis, paslaugos gavėjo prašymu, informacija saugoma ir skleidžiama visuomenei.

²⁵ Pagal 2022 m. rugsėjo 14 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2022/1925 dėl atvirų konkurencijai ir sąžiningų skaitmeninio sektoriaus rinkų, kuriuo iš dalies keičiamos direktyvos (ES) 2019/1937 ir (ES) 2020/1828 (Skaitmeninių rinkų aktas), 3 straipsnio 1 dalį, prieigos valdytojai yra įmonės, kurios atitinka visus šiuos tris reikalavimus: i) daro didelį poveikį vidaus rinkai; ii) teikia pagrindinę platformos paslaugą, kuri yra svarbi sąsaja,

2.2 Šios nuomonės taikymo sritis

29. Valdyba sutinka su prašančiosiomis PI, kad, žvelgiant į modelius „sutiik arba mokėk“ iš duomenų apsaugos perspektyvos, kyla esminių klausimų, visų pirma dėl Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 8 straipsnyje ir BDAR 4, 5, 6 ir 7 straipsniuose nurodytos „sutiikimo“ sąvokos aiškinimo ir taikymo.
30. Vertėtų priminti, kad BDAR vartojama sąvoka „sutiikimas“ yra taikoma bet kuriam duomenų valdytojui, norinčiam remtis šiuo teisiniu pagrindu, tačiau šioje nuomonėje dėmesys sutelkiamas į konkrečius klausimus, kylančius dėl didelių interneto platformų, įdiegiančių modelius „sutiik arba mokėk“, siekiamo gauti sutiikimo galiojimo, kaip nurodyta prašyme. Šių platformų padėtis pagal kai kuriuos galiojančio sutiikimo kriterijus (pvz., dėl galios disbalanso buvimo) gali būti išskirtinė. Šioje nuomonėje vartojamas terminas „duomenų valdytojas (-ai)“ turėtų būti suprantamas kaip apimantis dideles interneto platformas, kaip apibrėžta 2.1.3 skirsnyje.
31. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, ši nuomonė yra tik dėl sutiikimo galiojimo vertinimo tuo atveju, kai sutiikimu remiamasi kaip teisiniu pagrindu tvarkant asmens duomenis vartotojų elgesiu grindžiamos reklamos tikslais pagal didelių interneto platformų įdiegtus modelius „sutiik arba mokėk“. Šioje nuomonėje nurodyti veiksniai paprastai taikomi didelėms interneto platformoms, bet ne tik joms. Kai kurie iš šioje nuomonėje nurodytų aspektų gali būti naudingi ir plačiau taikant „sutiikimo“ sąvoką modelių „sutiik arba mokėk“ kontekste.
32. EDAV primena, kad, pagal BDAR 51 straipsnio 1 dalį, priežiūros institucijos yra „atsakingos už [BDAR] taikymo stebėseną, kad būtų apsaugotos fizinių asmenų pagrindinės teisės ir laisvės tvarkant duomenis ir sudarytos palankesnės sąlygos laisvam asmens duomenų judėjimui Sąjungoje“²⁶. Be to, pagal BDAR 51 straipsnio 2 dalį, „[k]iekviena priežiūros institucija prisideda prie nuoseklaus [BDAR] taikymo visoje Sąjungoje“. Todėl vertinti sutiikimo, kuriuo remiamasi kaip asmens duomenų tvarkymo teisiniu pagrindu, galiojimą, taip pat tais atvejais, kai toks sutiikimas gaunamas pagal modelius „sutiik arba mokėk“ tvarkant asmens duomenis vartotojų elgesiu grindžiamos reklamos tikslais, priklauso priežiūros institucijų kompetencijai.
33. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, šia nuomone suteikiamas pagrindas duomenų valdytojams ir PI vertinti sutiikimo, duodamo pagal modelius „sutiik arba mokėk“, galiojimą, paeiliui išnagrinėjant kiekvieną iš reikalavimų, kuriais grindžiamas sutiikimas pagal BDAR. Pažymėtina, kad kriterijų vertinimas kiekvienu konkrečiu atveju tebėra būtinas.

3 TEISINIS PAGRINDAS

3.1 Atitinkamos BDAR nuostatos

---

kuria naudodamiesi verslo klientai gali pasiekti galutinius naudotojus; iii) užima įsitvirtinusios ir ilgalaikės rinkos dalyvės poziciją arba numatoma, kad tokią poziciją užims artimiausiu metu. Pagal 2 straipsnio 2 punktą, pagrindinės platformos paslaugos yra: a) internetinės tarpininkavimo paslaugos; b) interneto paieškos sistemos; c) internetinės socialinių tinklų paslaugos; d) dalijimosi vaizdo medžiaga platformos paslaugos; e) su numeru nesiejamo asmenų tarpusavio ryšio paslaugos; f) operacinės sistemos; g) saityno naršyklės; h) virtualieji asistentai; i) debesijos kompiuterijos paslaugos; j) internetinės reklamos paslaugos, įskaitant reklamos tinklų, reklamos mainų ir visas kitas reklamos tarpininkavimo paslaugas, kurias teikia įmonė, teikianti bet kurią iš a–i punktuose išvardytų pagrindinių platformos paslaugų.

²⁶ Taip pat žr. BDAR 57 straipsnio 1 dalį, kurioje nurodytos priežiūros institucijų užduotys.

34. Pagrindinėmis aktualiomis BDAR nuostatomis pagal šią nuomonę EDAV laiko 4, 5, 6 ir 7 straipsnius, taip pat 32, 42 ir 43 konstatuojamąsias dalis.
35. BDAR 4 straipsnio 11 punkte sutikimas apibrėžiamas kaip „bet koks laisva valia duotas, konkretus ir nedviprasmiškas tinkamai informuoto duomenų subjekto valios išreiškimas pareiškimu arba vienareikšmiais veiksmais[,] kuriais jis sutinka, kad būtų tvarkomi su juo susiję asmens duomenys“. Duomenų subjekto sutikimo davimas yra vienas iš asmens duomenų tvarkymo teisėtų pagrindų, nustatytų BDAR 6 straipsnio 1 dalies a punkte²⁷.
36. Be to, svarbu priminti apie duomenų valdytojams keliamus reikalavimus tvarkant asmens duomenis laikytis visų taikytinų BDAR nuostatų, visų pirma BDAR 5 straipsnyje nustatytų duomenų apsaugos principų²⁸ ir BDAR 25 straipsnyje nustatyto pritaikytosios duomenų apsaugos ir standartizuotosios duomenų apsaugos principo²⁹.
37. BDAR 7 straipsnyje ir 32, 42 ir 43 konstatuojamosiose dalyse nustatyta papildomų reikalavimų ir gairių dėl to, kaip duomenų valdytojams reikia laikytis pagrindinių nuostatų, sudarančių sutikimo reikalavimus.
38. Visų pirma, BDAR 7 straipsnyje nustatytos sutikimo galiojimo sąlygos ir pirmiausia nustatyta, kad „[k]ai duomenys tvarkomi remiantis sutikimu, duomenų valdytojas turi galėti įrodyti, kad duomenų subjektas davė sutikimą, kad būtų tvarkomi jo asmens duomenys“. Tai susiję ir su BDAR 5 straipsnio 2 dalyje nustatytu atskaitomybės principu.
39. BDAR 7 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad „[j]eigu duomenų subjekto sutikimas duodamas rašytiniu pareiškimu, susijusiu ir su kitais klausimais, prašymas duoti sutikimą pateikiamas tokiu būdu, kad jis būtų aiškiai atskirtas nuo kitų klausimų, pateiktas suprantama ir lengvai prieinama forma, aiškia ir paprasta kalba“ ir kad „[j]okia tokio pareiškimio dalis, kuria pažeidžiamas [BDAR], nėra privaloma“.
40. 7 straipsnio 3 dalyje pabrėžiama duomenų subjekto teisė bet kuriuo metu atšaukti savo sutikimą. Šiuo atžvilgiu „[s]utikimo atšaukimas nedaro poveikio sutikimu pagrįsto duomenų tvarkymo, atlikto iki sutikimo atšaukimo, teisėtumui“. Duomenų subjektas apie tai informuojamas prieš jam duodant sutikimą. BDAR taip pat nustatyta, kad „[a]tšaukti sutikimą turi būti taip pat lengva kaip jį duoti“.
41. BDAR 7 straipsnio 4 dalyje nustatyta, kad „[v]ertinant, ar sutikimas duotas laisva valia, labiausiai atsižvelgiama į tai, ar, *inter alia*, sutarties vykdymui, įskaitant paslaugos teikimą, yra nustatyta sąlyga, kad turi būti duotas sutikimas tvarkyti asmens duomenis, kurie nėra būtini tai sutarčiai vykdyti“.

3.2 Kiti teisės aktai

---

²⁷ Konkrečiau, BDAR 6 straipsnio 1 dalies a punkte nustatyta, kad „[d]uomenų tvarkymas yra teisėtas tik tuo atveju, jeigu taikoma bent viena iš šių sąlygų, ir tik tokiu mastu, koku ji yra taikoma: a) duomenų subjektas davė sutikimą, kad jo asmens duomenys būtų tvarkomi vienu ar keliais konkrečiais tikslais“.

²⁸ Taip pat žr. EDAV gairių dėl tikslinės informacijos adresavimo 58 punktą: „EDAV primena, kad, gavus sutikimą, neišnyksta ir niekaip nesumažėja duomenų valdytojo prievolės laikytis duomenų tvarkymo principų, kurie įtvirtinti BDAR, ypač jo 5 straipsnyje, dėl sąžiningumo, būtinumo ir proporcingumo, taip pat dėl duomenų kokybės. Net jei asmens duomenų tvarkymas grindžiamas duomenų subjekto sutikimu, tai nepateisintų tikslinės informacijos adresavimo, kuris yra neproporcingas arba nesąžiningas.“ Taip pat žr. EDAV gairių dėl sutikimo 5 punktą.

²⁹ Žr. EDAV „Gaires 4/2019 dėl 25 straipsnio. Pritaikytoji ir standartizuotoji duomenų apsauga“, 2.0 versiją, priimtą 2020 m. spalio 20 d., (toliau – Gairės dėl pritaikytosios ir standartizuotosios duomenų apsaugos).

42. EDAV supranta, kad tam tikri modelių „sutik arba mokėk“ aspektai gali patekti ir į kitų ES teisės aktų taikymo sritį ir yra naudinga priminti apie tuos teisės aktus, nors ir nelaikoma, kad jie patenka į šios nuomonės taikymo sritį.
43. EDAV primena, kad „sutikimo“ sąvoka pagal BDAR taip pat yra svarbi taikant E. privatumo direktyvą³⁰ ir įgyvendinant nacionalinės teisės aktus³¹. Be to, E. privatumo direktyvos 2 straipsnio f punkte nustatyta, kad naudotojo ar abonento sutikimas – tai duomenų subjekto sutikimas, apibrėžtas BDAR. Taigi, nors šioje nuomonėje pagrindinis dėmesys skiriamas sutikimo, kaip asmens duomenų tvarkymo teisinio pagrindo pagal BDAR 6 straipsnio 1 dalies a punktą, aiškinimui, joje aptariami su sutikimo samprata susiję aspektai yra aktualūs taikant ir E. privatumo direktyvą, kaip *lex specialis*³².
44. EDAV pažymi, kad kai kurie prašyme iškelto klausimo aspektai yra reikšmingi ir vartotojų bei konkurencijos teisei ir gali būti sprendžiami pagal tokius teisės aktus kaip, be kita ko, Direktyva 2005/29/EB (Nesąžiningos komercinės veiklos direktyva)³³. Net jei ši nuomonė nesisieja su tomis kitomis teisės sritimis ar teisės aktais, joje gali būti remiamasi jų sąvokomis ar taisyklėmis nustatant aktualius analizės kriterijus ir siekiant nuosekliai taikyti ES teisę.
45. EDAV žino, kad Direktyva (ES) 2019/770 dėl tam tikrų skaitmeninio turinio ir skaitmeninių paslaugų teikimo sutarčių aspektų (toliau – Skaitmeninio turinio direktyva)³⁴ taip pat gali būti aktuali.
46. Be to, EDAV pažymi, kad tam tikrose Skaitmeninių rinkų akto³⁵ nuostatose, kaip antai 5 straipsnio 2 dalyje, nustatytos specialios taisyklės dėl vadinamųjų priegios valdytojų, tvarkančių asmens duomenis³⁶, ir kad Skaitmeninių rinkų akto 5 straipsnio 2 dalyje daroma nuoroda į „sutikimo“ sąvoką pagal BDAR.
47. Taip pat EDAV pažymi, kad Skaitmeninių paslaugų akte nustatytos konkrečios interneto platformų paslaugų teikėjų, įskaitant ir labai didelių interneto platformų paslaugų teikėjus, pareigos³⁷. Šioje

---

³⁰ 2002 m. liepos 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2002/58/EB dėl asmens duomenų tvarkymo ir privatumo apsaugos elektroninių ryšių sektoriuje (Direktyva dėl privatumo ir elektroninių ryšių) su pakeitimais, padarytais Direktyva 2006/24/EB ir Direktyva 2009/136/EB.

³¹ Žr. BDAR 173 konstatuojamąją dalį, kurioje išaiškinta Direktyvos 2002/58/EB ir BDAR, kaip *lex specialis* ir *lex generalis*, sąsaja.

³² Pavyzdžiui, E. privatumo direktyvos 5 straipsnio 3 dalis, kurioje reikalaujama gauti sutikimą siekiant įgyti prieigą prie informacijos ar saugoti informaciją galiniame įrenginyje, nebent būtų taikoma išimtis. Žr. 2019 m. kovo 12 d. priimtos EDAV nuomonės 5/2019 dėl E. privatumo direktyvos ir BDAR sąveikos, visų pirma kiek tai susiję su duomenų apsaugos institucijų kompetencija, užduotimis ir įgaliojimais, 40 punktą.

³³ 2005 m. gegužės 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2005/29/EB dėl nesąžiningos įmonių komercinės veiklos vartotojų atžvilgiu vidaus rinkoje ir iš dalies keičianti Tarybos direktyvą 84/450/EEB, Europos Parlamento ir Tarybos direktyvas 97/7/EB, 98/27/EB bei 2002/65/EB ir Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (EB) Nr. 2006/2004 („Nesąžiningos komercinės veiklos direktyva“). Kiti teisės aktai, aktualūs iš vartotojų teisės perspektyvos, yra, pavyzdžiui, 2011 m. spalio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2011/83/ES dėl vartotojų teisių ir 1993 m. balandžio 5 d. Tarybos direktyva 93/13/EEB dėl nesąžiningų sąlygų sutartyse su vartotojais.

³⁴ 2019 m. gegužės 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2019/770 dėl tam tikrų skaitmeninio turinio ir skaitmeninių paslaugų teikimo sutarčių aspektų (Skaitmeninio turinio direktyva).

³⁵ Reglamentas (ES) 2022/1925 (Skaitmeninių rinkų aktas).

³⁶ Šiuo atžvilgiu aktualios yra ir Skaitmeninių rinkų akto 36 ir 37 konstatuojamosios dalys.

³⁷ Visų pirma, Skaitmeninių paslaugų akto 33 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad „[š]is skirsnis [Skaitmeninių paslaugų akto 5 skirsnis] taikomas interneto platformoms [...] kurios turi vidutinį aktyvių paslaugos gavėjų Sąjungoje skaičių, lygų arba viršijantį 45 mln., per mėnesį, ir kurioms pagal 4 dalį suteiktas labai didelių interneto platformų [...] statusas“.

nuomonėje daroma nuoroda į atitinkamas Skaitmeninių rinkų akto ir Skaitmeninių paslaugų akto nuostatas tiek, kiek tai būtina siekiant skatinti nuosekliai taikyti ES teisę³⁸.

48. Atsižvelgdama į tai, kad konkurencijos teisė ir vartotojų apsaugos teisė yra svarbios tam tikriems modelių „sutik arba mokėk“ aspektams, EDAV paprašė nacionalinių ir ES reguliavimo institucijų prisidėti svarstant modelių „sutik arba mokėk“ temą šiose teisės srityse.

3.3 Sprendimo *Bundeskartellamt* santrauka

49. ESTT savo 2023 m. liepos 4 d. sprendime, priimtame gavus prašymą priimti prejudicinį sprendimą, išnagrinėjo kelis klausimus. Pirmasis iš Teismui užduotų klausimų – ar konkurencijos institucija, tirdama galimą piktnaudžiavimą dominuojančia padėtimi pagal konkurencijos teisę, gali nagrinėti, ar atitinkama įmonė savo elgesiu pažeidė BDAR³⁹. Atsakydamas į tai Teismas pabrėžė konkurencijos institucijų ir duomenų apsaugos priežiūros institucijų lojalaus bendradarbiavimo pareigą⁴⁰. Kiti klausimai buvo susiję su BDAR 9 straipsnio aiškinimu⁴¹ ir BDAR 6 straipsnio 1 dalies (b, d, e, f punktų) aiškinimu⁴².
50. Paskutinis klausimas, nagrinėtas Sprendime *Bundeskartellamt*, kaip priminė prašančiosios PI, buvo klausimas, ar „internetinio socialinio tinklo naudotojo sutikimas, duotas tokio tinklo operatoriui, gali būti laikomas atitinkančiu [BDAR] 4 straipsnio 11 punkte nustatytas galiojimo sąlygas, visų pirma sąlygą, kad sutikimas turi būti duotas laisva valia, tokiomis aplinkybėmis, kai tas tinklo operatorius užima dominuojančią padėtį internetinių socialinių tinklų rinkoje“⁴³.
51. ESTT visų pirma priminė apie BDAR 4 straipsnio 11 punkte pateiktą sutikimo apibrėžtį, taip pat BDAR 7 straipsnio 4 dalį ir 42 bei 43 konstatuojamąsias dalis⁴⁴. Kaip pažymima prašyme, ESTT nustatė, jog tai, kad internetinių socialinių tinklų paslaugų teikėjas užima dominuojančią padėtį, „netrukdo šio socialinio tinklo naudotojams duoti galiojantį duomenų subjekto sutikimą, kaip tai suprantama pagal [BDAR] 4 straipsnio 11 punktą, kad šis operatorius tvarkytų jų asmens duomenis“⁴⁵.
52. Vis dėlto ESTT išaiškino, kad dominuojanti padėtis yra „svarbus veiksnys nustatant, ar sutikimas iš tikrųjų buvo galiojantis ir, be kita ko, duotas laisva valia, o tai turi įrodyti minėtas operatorius“⁴⁶. Taip yra todėl, kad ši aplinkybė „gali paveikti šio naudotojo, kuris negali atsisakyti sutikti arba sutikimo

---

³⁸ Nusistovėjusioje ESTT praktikoje nustatyta, kad kai du vienodos hierarchinės vertės ES teisės aktai neturi pirmumo vienas kito atžvilgiu, jų taikymas turėtų būti suderinamas, kad jie galėtų būti nuosekliai taikomi. Žr., pvz., 2018 m. gegužės 3 d. Bendrojo Teismo sprendimą *Malta / Komisija*, T-653/16, ECLI:EU:T:2018:241, 137 punktą.

³⁹ ESTT sprendimo *Bundeskartellamt* 36–63 punktai.

⁴⁰ ESTT sprendimo *Bundeskartellamt* 53 punktas.

⁴¹ Klausimą dėl BDAR 9 straipsnio 1 dalies aiškinimo Teismas išsprendė ESTT sprendimo *Bundeskartellamt* 64–85 punktuose.

⁴² Konkrečiau, ESTT sprendimo *Bundeskartellamt* 86–139 punktai. ESTT sprendimo *Bundeskartellamt* 86 ir 97–126 punktai yra dėl BDAR 6 straipsnio 1 dalies b punkto ir 6 straipsnio 1 dalies f punkto. ESTT sprendimo *Bundeskartellamt* 127–139 punktai yra dėl BDAR 6 straipsnio 1 dalies d punkto ir 6 straipsnio 1 dalies e punkto.

⁴³ Prašymo II skirsnis (Šio prašymo aplinkybės ir pagrindimas). B. Sutikimo ir modelių „sutik arba mokėk“ sąsaja, p. 3, daroma nuoroda į ESTT sprendimo *Bundeskartellamt* 140 punktą.

⁴⁴ ESTT sprendimo *Bundeskartellamt* 142–145 punktai.

⁴⁵ Žr. ESTT sprendimo *Bundeskartellamt* 154 punktą.

⁴⁶ Žr. ESTT sprendimo *Bundeskartellamt* 154 punktą.

atšaukti, nepatirdamas žalos, pasirinkimo laisvę⁴⁷ ir dėl to „gali atsirasti akivaizdus duomenų subjekto ir duomenų valdytojo padėties disbalansas“⁴⁸.

53. Be to, ESTT nurodė (nors tai nėra Teismo sprendimui esminis dalykas), kad tais atvejais, kai paaiškėja, kad tam tikros duomenų tvarkymo operacijos nėra būtinos sutarčiai vykdyti⁴⁹, „naudotojai turi turėti laisvę atskirai, vykstant sutarties sudarymo procedūrai, atsisakyti duoti sutikimą dėl [tų operacijų], tačiau jie neprivalo visiškai atsisakyti naudotis internetinio socialinio tinklo operatoriaus siūloma paslauga, o tai reiškia, kad minėtam naudotojui, jeigu reikia – už tinkamą atlygį, turėtų būti pasiūlyta lygiavertė alternatyva, kai netaikomos tokios duomenų tvarkymo operacijos“⁵⁰.
54. ESTT, darydamas nuorodą į BDAR 43 konstatuojamąją dalį, taip pat pažymėjo, kad „laikoma, kad sutikimas nebuvo duotas laisva valia, jeigu neleidžiama duoti atskiro sutikimo atskiroms asmens duomenų tvarkymo operacijoms, nors tai ir tikslinga atskirais atvejais“. Jis, kaip šiuo atveju itin svarbius veiksnius, taip pat nurodė „duomenų tvarkymo apimtį“ ir „[to duomenų tvarkymo] didelį poveikį šio tinklo naudotojams“ bei pagrįstus naudotojų lūkesčius. Tai padaręs ESTT grąžino bylas teismui, pateikusiai prašymą priimti prejudicinį sprendimą, nurodydamas, kad tas teismas turėtų nustatyti, ar naudotojai turėjo galimybę duoti atskirą sutikimą, kad būtų tvarkomi su jų elgesiu socialiniame tinkle susiję duomenys ir ne platformoje surinkti duomenys⁵¹.

3.4 Esamos EDAV gairės

55. Šiai nuomonei yra aktualios įvairios EDAV priimtose gairėse⁵². Šiuo atžvilgiu ypač aktualios EDAV gairės 05/2020 dėl sutikimo⁵³. Jose nagrinėjamos duomenų subjektų laisva valia duodamo sutikimo sąlygos ir kiti galiojančio sutikimo elementai. Tačiau Gairėse 05/2020 nevisiškai išspręstas klausimas, kurį prašančiosios PI uždavė EDAV, nes jose nepaaiškinta, kaip bendrosios EDAV gairės dėl sutikimo turėtų būti taikomos didelių interneto platformų, pritraukiančių daug naudotojų EEE ir sutikimo pagrindu tvarkančių jų asmens duomenis vartotojų elgesiu grindžiamos reklamos tikslais, įdiegtųjų modelių „sutik arba mokėk“ kontekste⁵⁴. Todėl tikslinga, kad EDAV į prašyme iškeltą klausimą atsakytų priimdama EDAV nuomonę pagal BDAR 64 straipsnio 2 dalį.
56. Kadangi šios nuomonės tikslas – suteikti pagrindą, pagal kurį būtų galima vertinti didelių interneto platformų įdiegtus modelius „sutik arba mokėk“, toliau paeiliui nagrinėjamas kiekvienas iš reikalavimų, kurie visi turi būti įvykdyti norint gauti sutikimą pagal BDAR.

---

⁴⁷ ESTT sprendimo *Bundeskartellamt* 148 punktas, kuriame daroma nuoroda į BDAR 42 konstatuojamąją dalį.

⁴⁸ ESTT sprendimo *Bundeskartellamt* 149 punktas, kuriame daroma nuoroda į BDAR 43 konstatuojamąją dalį ir 7 straipsnio 4 dalį.

⁴⁹ Šiuo atžvilgiu Teismas šio sprendimo 149 punkte taip pat daro nuorodą į 102–104 punktus.

⁵⁰ Prašymo II skirsnis (Šio prašymo aplinkybės ir pagrindimas). B. Sutikimo ir modelių „sutik arba mokėk“ sąsaja, p. 3, daroma nuoroda į ESTT sprendimo *Bundeskartellamt* 140 punktą.

⁵¹ ESTT sprendimo *Bundeskartellamt* 151 punktas.

⁵² Tarp jų yra EDAV gairės dėl sutikimo, taip pat EDAV gairės dėl tikslinės informacijos adresavimo.

⁵³ EDAV gairės dėl sutikimo.

⁵⁴ EDAV gairėse dėl sutikimo EDAV išaiškino savo poziciją dėl vadinamųjų slapukų sienų (angl. *cookie walls*), kai duomenų subjektams tenka rinktis: sutikti, kad jų galiniuose įrenginiuose būtų saugoma informacija, arba negalėti naudotis paslauga. Tai yra situacijos, kai duomenų subjektų duodamas sutikimas negali būti laikomas „duotu laisva valia“, pavyzdys.

4 EDAV ATLIKTAS VERTINIMAS

4.1 Principai ir bendrosios pastabos

57. BDAR 5 straipsnyje nustatyti asmens duomenų tvarkymo principai. Šiuo atžvilgiu EDAV jau išaiškino, kad sutikimo gavimas neatleidžia duomenų valdytojo nuo visų BDAR 5 straipsnyje išdėstytų principų⁵⁵ (ir kitų BDAR nustatytų pareigų) laikymosi. **Net jei asmens duomenys tvarkomi remiantis sutikimu, tuo negalima pateisinti asmens duomenų rinkimo daugiau, nei būtina nustatytam tikslui pasiekti, arba asmens duomenų rinkimo tokiu būdu, kuris yra nesąžiningas duomenų subjektų atžvilgiu**⁵⁶.
58. Tvarkant duomenis turėtų būti laikomasi **būtinumo ir proporcingumo** principų⁵⁷. Itin svarbu laikytis **tikslo apribojimo ir duomenų kiekio mažinimo** principų⁵⁸. Pagal tikslo apribojimo principą asmens duomenys turi būti renkami nustatytais, aiškiai apibrėžtais ir teisėtais tikslais⁵⁹. Duomenų valdytojams tenka atsakomybė aiškiai apibrėžti duomenų tvarkymo tikslus, be kita ko, kai duomenys tvarkomi vartotojų elgesiu grindžiamos reklamos tikslais⁶⁰. Be to, duomenų valdytojai turi užtikrinti, kad būtų laikomasi duomenų kiekio mažinimo principo⁶¹, pagal kurį asmens duomenys turi būti adekvatūs, tinkami ir tik tokie, kokių reikia tikslams, dėl kurių jie tvarkomi, pasiekti, ir kuriuo išreiškiamas proporcingumo principas⁶². Šiuo atžvilgiu duomenų valdytojai pirmiausia turėtų nustatyti, ar jiems apskritai reikia tvarkyti asmens duomenis savo atitinkamais tikslais, ir **patikrinti, ar atitinkami tikslai gali būti pasiekti mažiau privatumą ribojančiomis priemonėmis, arba tvarkant mažiau asmens duomenų**, arba turint mažiau išsamių asmens duomenų ar apibendrintus asmens duomenis⁶³. Šiuo atžvilgiu svarbus 4.2.1.1 skirsnis.
59. EDAV pažymi, kad vartotojų elgesiu grindžiamos reklamos tikslais gali būti renkama ir telkiama kuo daugiau asmens duomenų apie asmenis ir jų veiklą, galbūt stebint visą jų gyvenimą, tiek internete, tiek ne internete⁶⁴. EDAV mano, kad vertinant, ar laikomasi duomenų kiekio mažinimo principo, reikia atsižvelgti į duomenų tvarkymo mastą ir į privatumą ribojantį duomenų tvarkymo pobūdį. Todėl pernelyg intensyvų sekimą, kai sujungiami duomenys iš įvairių šaltinių įvairiose interneto svetainėse, yra sunkiau suderinti su duomenų kiekio mažinimo principu nei, pavyzdžiui, suasmenintos reklamos sistemą, kurioje naudotojai patys aktyviai ir sąžiningai nustato savo pageidavimus.
60. Duomenų tvarkymo veikla visada turėtų atitikti **sąžiningumo** principą⁶⁵. Svarbūs sąžiningumo principo elementai yra, be kita ko, poreikis, kad duomenų tvarkymas atitiktų pagrįstus duomenų subjektų

⁵⁵ EDAV gairių dėl sutikimo 5 punktas („Be to, gavus sutikimą, neišnyksta ir niekaip nesumažėja duomenų valdytojo prievolės laikytis duomenų tvarkymo principų, kurie įtvirtinti BDAR“).

⁵⁶ EDAV gairių dėl sutikimo 5 punktas („Net jeigu asmens duomenys tvarkomi remiantis duomenų subjekto sutikimu, toks duomenų rinkimas, kuris nėra būtinas konkrečiam nustatytam duomenų tvarkymo tikslui pasiekti, nebūtų teisėtas ir būtų iš esmės nesąžiningas“).

⁵⁷ EDAV gairių dėl sutikimo 5 punktas („Be to, gavus sutikimą, neišnyksta ir niekaip nesumažėja duomenų valdytojo prievolės laikytis duomenų tvarkymo principų, kurie įtvirtinti BDAR, ypač BDAR 5 straipsnyje, dėl sąžiningumo, būtinumo ir proporcingumo, taip pat dėl duomenų kokybės“).

⁵⁸ BDAR 5 straipsnio 1 dalies b punktas ir BDAR 5 straipsnio 1 dalies c punktas.

⁵⁹ EDAV gairių dėl pritaikytosios ir standartizuotosios duomenų apsaugos 3.4 skirsnis.

⁶⁰ EDAV gairių dėl pritaikytosios ir standartizuotosios duomenų apsaugos 72 punktas (kuriame nurodyti „išankstinio nustatymo“ ir „konkretumo“ elementai, įeinantys į tikslo apribojimo principą).

⁶¹ EDAV gairių dėl pritaikytosios ir standartizuotosios duomenų apsaugos 3.4 ir 3.5 skirsniai.

⁶² ESTT sprendimo *Latvijas Republikas Saeima C-439/19* 98 punktas.

⁶³ EDAV gairių dėl pritaikytosios ir standartizuotosios duomenų apsaugos 51 ir 74 punktai.

⁶⁴ Žr. 2.1.2 skirsnį.

⁶⁵ BDAR 5 straipsnio 1 dalies a punktas.

lūkesčius, poreikis, kad duomenų valdytojas nebūtų nesąžiningai diskriminuojantis duomenų subjektus ir nepiktnaudžiautų jų poreikiais ar pažeidžiamumu, poreikis vengti galios disbalanso ar jį atsižvelgti, taip pat poreikis vengti vartoti klaidinamą ar manipuliatyvią kalbą ar dizainą⁶⁶. Šiuo atžvilgiu EDAV primena, kad reikia vengti manipuliatyvių dizaino sprendimų⁶⁷. Be to, duomenų valdytojas turėtų atsižvelgti į platesnį duomenų tvarkymo poveikį asmenų teisėms ir orumui ir suteikti duomenų subjektams kuo daugiau savarankiškumo⁶⁸. Duomenų valdytojams itin svarbu turėti tai omenyje, ypač kai jų vykdomas duomenų tvarkymas yra labai ribojantis privatumą. EDAV taip pat pažymi, kad sąžiningumas gali būti lengvai suprantamas orientyras ar atskaitos taškas duomenų valdytojams vertinant modelį „sutik arba mokėk“. Šiuo atžvilgiu svarbu, kad duomenų valdytojai gebėtų parodyti, kodėl jie laiko tam tikrus pasirinkimo variantus atitinkančiais sąžiningumo principą, kaip apibūdinta pirmesniame punkte. Tai ypač svarbu tuo atveju, jei duomenų valdytojas susiaurina duomenų subjekto pasirinkimo galimybes (pvz., neteikdamas nemokamos alternatyvos be vartotojų elgesiu grindžiamos reklamos, kaip apibūdinta 4.2.1.1 skirsnyje) arba gali kilti rizika, kad bus nederamai paveiktas duomenų subjekto pasirinkimas (pvz., nustatant tokį mokestį, dėl kurio duomenų subjektai faktiškai neturėtų laisvo pasirinkimo).

61. Iš duomenų valdytojų taip pat tikimasi, kad jie laikysis **skaidrumo** principo. Taikant šį principą, duomenų valdytojai turėtų sudaryti sąlygas duomenų subjektams lengvai suprasti, kokį poveikį jų pasirinkimas turės jų asmens duomenų tvarkymui⁶⁹. Sutikimo atžvilgiu tai išsamiau aprašyta 4.2.2 skirsnyje.
62. Pagal BDAR 25 straipsnio 1 dalį duomenų valdytojas laikosi **pritaikytosios duomenų apsaugos** principo. Tai reiškia, kad jis įgyvendina tinkamas technines ir organizacines priemones, skirtas duomenų apsaugos principams įgyvendinti ir būtinoms apsaugos priemonėms integruoti į asmens duomenų tvarkymą, kad jis atitiktų reikalavimus ir būtų apsaugotos duomenų subjektų teisės ir laisvės⁷⁰.
63. Be to, pagal BDAR 25 straipsnio 2 dalį duomenų valdytojas privalo laikytis **standartizuotosios duomenų apsaugos** principo. Tai reiškia, kad jis turėtų pasirinkti ir, būdamas atsakingas už tai, įgyvendinti tokias numatytąsias duomenų tvarkymo nuostatas ir parinktis, kad standartizuotai būtų atliekamas tik tas duomenų tvarkymas, kuris yra būtinas nustatytam teisėtam tikslui pasiekti. Tai reiškia, kad standartizuotai duomenų valdytojas renka ne daugiau duomenų, nei būtina, netvarko surinktų duomenų daugiau, nei būtina jo tikslams pasiekti, ir nesaugo duomenų ilgiau, nei būtina⁷¹.
64. Vaikams taikoma speciali apsauga, ypač kiek tai susiję su profiliavimo ir rinkodaros tikslais⁷². Visų pirma, vartotojų elgesiu grindžiama reklama neturėtų būti skirta **vaikams**⁷³, todėl jiems neturėtų būti taikomi modeliai „sutik arba mokėk“ siekiant gauti sutikimą su tokiu duomenų tvarkymu.

---

⁶⁶ EDAV gairių dėl pritaikytosios ir standartizuotosios duomenų apsaugos 70 punktas.

⁶⁷ EDAV gairės 3/2022 dėl manipuliatyvių dizaino sprendimų socialinės žiniasklaidos platformų sąsajose: kaip juos atpažinti ir jų išvengti, 2.0 versija, priimta 2023 m. vasario 14 d., (toliau – EDAV gairės dėl manipuliatyvių dizaino sprendimų).

⁶⁸ EDAV gairių dėl pritaikytosios ir standartizuotosios duomenų apsaugos 70 punktas.

⁶⁹ BDAR 39 konstatuojamoji dalis; 29 straipsnio darbo grupės gairių dėl skaidrumo 4 punktas; EDAV gairių dėl pritaikytosios ir standartizuotosios duomenų apsaugos 66 punktas.

⁷⁰ EDAV gairių dėl pritaikytosios ir standartizuotosios duomenų apsaugos 7 punktas.

⁷¹ EDAV gairių dėl pritaikytosios ir standartizuotosios duomenų apsaugos 42 punktas.

⁷² BDAR 38 konstatuojamoji dalis.

⁷³ Taip pat žr. Skaitmeninių paslaugų akto 28 straipsnio 2 dalį.

65. Šiuo atžvilgiu ypač svarbus BDAR 5 straipsnio 2 dalyje nustatytas **atskaitomybės** principas, pagal kurį duomenų valdytojas yra atsakingas už kitų BDAR 5 straipsnyje nustatytų principų laikymąsi ir turi gebėti įrodyti, kad jų laikosi⁷⁴. 7 straipsnio 1 dalyje dėl sutikimo aiškiai nurodyta, kad kai duomenų valdytojas remiasi sutikimu kaip teisiniu pagrindu, jis turi gebėti įrodyti, kad duomenų subjektai sutiko su duomenų tvarkymu. Kaip nurodyta ESTT sprendime *Bundeskartellamt*⁷⁵, duomenų valdytojas turi gebėti įrodyti, kad, atsižvelgiant į duomenų tvarkymo atvejo aplinkybes, duomenų subjekto sutikimas yra duotas laisva valia ir kad įvykdytos visos kitos galiojančio sutikimo sąlygos.

4.2 Galiojančio sutikimo reikalavimai

66. Siekiant atsakyti į klausimą, kokiomis aplinkybėmis ir sąlygomis didelėse interneto platformose su vartotojų elgesiu grindžiama reklama susiję modeliai „sutik arba mokėk“ gali būti įdiegti taip, kad sutikimas būtų galiojantis ir, visų pirma, duotas laisva valia, šioje nuomonėje toliau paeiliui nagrinėjamas kiekvienas iš reikalavimų, kurie visi turi būti įvykdyti norint gauti sutikimą pagal BDAR.

4.2.1 Laisva valia duotas sutikimas

67. „Laisva valia duoto sutikimo“ kriterijus yra itin reikšmingas sutikimo, kaip asmens duomenų tvarkymo teisinio pagrindo, sampratai. Sutikimas, kaip asmens duomenų tvarkymo teisinis pagrindas, yra ypatingas tuo, kad duomenų subjekto sprendimas („nedviprasmiškas duomenų subjekto valios išreiškimas“) ir, svarbiausia, jo pasirinkimo laisvė priimti tokį sprendimą nulemia duomenų tvarkymo teisėtumą.
68. Duomenų valdytojai turi užtikrinti, kad duomenų subjektai, kai jų prašoma sutikti su jų asmens duomenų tvarkymu, turėtų realią pasirinkimo laisvę, ir duomenų valdytojai negali riboti duomenų subjektų savarankiškumo, padarydami taip, kad atsakyti būtų sunkiau negu duoti sutikimą⁷⁶. Tai patvirtina ir vienas pagrindinių BDAR tikslų – suteikti duomenų subjektams galimybę kontroliuoti savo asmens duomenis⁷⁷. Kad sutikimas būtų duotas laisva valia, duomenų subjektai turi gebėti patys, be nederamos duomenų valdytojo ar kitų subjektų įtakos, nuspręsti, ar duomenys gali būti tvarkomi⁷⁸, ir jiems turi būti suteikta tinkamos informacijos apie duomenų tvarkymą⁷⁹.
69. EDAV jau anksčiau yra nurodžiusi, kad žodis „laisvas“ reiškia, jog duomenų subjektai turi realų pasirinkimą ir kontrolę, ir kad pagal BDAR, „jei duomenų subjektas neturi realaus pasirinkimo, jaučiasi priverstas sutikti arba patirtų neigiamų pasekmių, jei sutikimo neduotų, toks sutikimas negalioja“⁸⁰. Kaip EDAV jau ne kartą pabrėžė, sutikimas gali būti galiojantis tik jei duomenų subjektas turi realų pasirinkimą ir nerizikuoja patirti apgaulės, bauginimo, prievartos ar reikšmingų neigiamų pasekmių, jei

⁷⁴ Šiuo atžvilgiu žr. ESTT sprendimą *SIA „SS“ / Valsts ieņēmumu dienests*, C-175/20, ECLI:EU:C:2022:124, 77 punktą.

⁷⁵ ESTT sprendimo *Bundeskartellamt* 152 punktas.

⁷⁶ Tas pats taikoma ir sutikimo atšaukimui (žr. BDAR 7 straipsnio 2 dalį).

⁷⁷ Žr. BDAR 7, 42 ir 43 konstatuojamąsias dalis. Taisyklių, kuriomis siekiama sustiprinti duomenų subjektų gebėjimą kontroliuoti savo asmens duomenis, pavyzdžiai taip pat yra skaidrumo principas ir duomenų subjektų teisės BDAR III skyriuje.

⁷⁸ Šiuo atžvilgiu žr. EDAV gaires dėl manipulytvių dizaino sprendimų, kadangi, kaip nurodyta jų 3 punkte, „manipulytviais dizaino sprendimais“ gali būti mažinamas duomenų subjektų gebėjimas laisva valia duoti informacija grindžiamą sutikimą.

⁷⁹ Šiuo atžvilgiu yra aktualūs 4.2.2 skirsnyje dėl informacija grindžiamo sutikimo išdėstyti aspektai ir reikėtų į juos atsižvelgti.

⁸⁰ EDAV gairių dėl sutikimo 13 punktas.

sutikimo neduotų. Tais atvejais, kai yra bet kokių prievartos, spaudimo ar negalėjimo naudotis laisva valia požymių, sutikimas nėra laisvai duotas⁸¹.

70. BDAR pateikti keli kriterijai, taikytini vertinant, ar, esant konkrečiam duomenų tvarkymo kontekstui ir aplinkybėms, duomenų subjektams suteikiama pakankamai savarankiškumo, kad jų sutikimas būtų laikomas „duotu laisva valia“. Kaip Gairėse dėl sutikimo paaiškino EDAV, pagrindiniai kriterijai, į kuriuos reikia atsižvelgti vertinant, ar sutikimas yra galiojantis, yra šie: ar duomenų subjektas, neduodamas sutikimo arba sutikimą atšaukdamas, patiria žalos; ar yra duomenų subjekto ir duomenų valdytojo galios disbalansas; ar, norint naudotis prekėmis ar paslaugomis, būtina duoti sutikimą su asmens duomenų tvarkymu, net jei jų tvarkyti nebūtina sutarčiai vykdyti (sąlygiškumas), ir ar duomenų subjektas gali sutikti su atskiromis duomenų tvarkymo operacijomis (detalizavimas)⁸². ESTT sprendime *Bundeskartellamt* taip pat nurodyta, kad šie aspektai yra svarbiausi vertinant, ar duomenų subjekto sutikimas yra galiojantis⁸³.
71. Būtina kiekvienu atveju, atsižvelgiant į konkrečias asmens duomenų tvarkymo aplinkybes, išnagrinėti, ar laikomasi šių kriterijų. Duomenų valdytojai turėtų gebėti įrodyti, kad sutikimas duotas laisva valia. Šiuo atžvilgiu, nors tie kriterijai yra tarpusavyje susiję, tuo metu, kai duomenų subjektas sutinka su duomenų tvarkymu, turi būti laikomasi kiekvieno iš jų. Pavyzdžiui, jei duomenų valdytojas imasi veiksmų užtikrinti, kad nebūtų jokio sąlygiškumo, tačiau duomenų subjektas, jei neduotų sutikimo, patirtų žalos, sutikimas nėra duodamas laisva valia.

4.2.1.1 *Nemokamos alternatyvos be vartotojų elgesiu grindžiamos reklamos suteikimas*

72. Kaip apibūdinta pirmesniame skirsnyje, duomenų subjektai, kai jų prašoma sutikti su jų asmens duomenų tvarkymu, turėtų turėti tikrą ir realiai esamą pasirinkimo laisvę. Tokiomis aplinkybėmis duomenų subjekto turima pasirinkimo laisvė priklauso ir nuo naudotojams siūlomų pasirinkimo galimybių.
73. **Tokia praktika, kai siūloma (tik) mokama alternatyva paslaugai, apimančiai asmens duomenų tvarkymą vartotojų elgesiu grindžiamos reklamos tikslais, nebeturėtų būti įprasta duomenų valdytojų praktika.** Priešingai, kurdami alternatyvą paslaugos versijai, apimančiai vartotojų elgesiu grindžiamą reklamą, **duomenų valdytojai turėtų apsvarstyti galimybę suteikti duomenų subjektams „lygiavertę alternatyvą“, už kurią nereikėtų mokėti mokesčio**, pavyzdžiui, nemokamą alternatyvą be vartotojų elgesiu grindžiamos reklamos, kaip apibūdinta toliau šiame skirsnyje.
74. EDAV pabrėžia, kad **jei duomenų valdytojai nuspręstų suteikti duomenų subjektams „lygiavertę alternatyvą“, už kurią būtų imamas mokestis**, daugiau dėmesio reikėtų skirti šioje nuomonėje nurodytiems elementams, kaip antai tiems, kurie įtraukti į 4.2.1.4.1 ir 4.2.1.4.2 skirsnius. Tokiais atvejais siekiant užtikrinti realų pasirinkimą ir kad nebūtų taip, kad naudotojai galėtų rinktis tik iš dviejų variantų – mokėti mokestį arba sutikti, kad jų asmens duomenys būtų tvarkomi vartotojų elgesiu grindžiamos reklamos tikslais, **duomenų valdytojai taip pat turėtų apsvarstyti galimybę pasiūlyti dar vieną alternatyvą, kuri būtų nemokama** (nemokama alternatyva be vartotojų elgesiu grindžiamos reklamos).
75. Pasirinkus šią alternatyvą, asmens duomenys neturi būti tvarkomi vartotojų elgesiu grindžiamos reklamos tikslais, ir tai gali būti, **pavyzdžiui**, paslaugos versija **su kitokios formos reklama, kurios tikslais būtų tvarkoma mažiau (ar visai netvarkoma) asmens duomenų**, pavyzdžiui, pagal kontekstą

⁸¹ EDAV gairių dėl sutikimo 24 punktas.

⁸² EDAV gairių dėl sutikimo 13–54 punktai.

⁸³ ESTT sprendimo *Bundeskartellamt* 143–146 punktai.

parenkama ar bendro pobūdžio reklama arba reklama temomis, kurias duomenų subjektas yra pasirinkęs iš dominančių temų sąrašo. Tai susiję ir su duomenų kiekio mažinimo principu, kaip primenama 4.1 skirsnyje: duomenų valdytojai turėtų užtikrinti, kad būtų tvarkomi tik tie asmens duomenys, kurie yra būtini tokiai reklamai teikti. Bet kokiu atveju duomenų valdytojai turėtų turėti omenyje, kad reikia laikytis BDAR 6 straipsnio ir, kai taikytina, E. privatumo direktyvos 5 straipsnio 3 dalies.

76. Nors didelės interneto platformos nėra įpareigosotos visada siūlyti paslaugas nemokamai, suteikus duomenų subjektams šią papildomą alternatyvą **padidinama jų pasirinkimo laisvė**. Taip **duomenų valdytojams yra lengviau įrodyti, kad sutikimas duotas laisva valia**.
77. EDAV nuomone, tai, ar suteikiama nemokama alternatyva be vartotojų elgesiu grindžiamos reklamos, yra **itin svarbus veiksnys, į kurį reikia atsižvelgti vertinant, ar duomenų subjektai turi realų pasirinkimą**, taigi ar sutikimas yra galiojantis. Kaip nurodyta EDAV atsakyme į Komisijos iniciatyvą dėl įsipareigojimo dėl slapukų, EDAV mano, kad, vertinant sutikimo galiojimą ir ar duomenų subjektas turi realų pasirinkimą, svarbu atsižvelgti, be kita ko, ir į tai, ar naudotojui, be paslaugos, kurią teikiant naudojama sekimo technologija, ir mokamos paslaugos, pasiūloma ir kitokio pobūdžio paslauga, kaip antai tokia, kurią teikiant naudojama mažiau privatumą ribojančios formos reklama⁸⁴.
78. Nemokama alternatyva be vartotojų elgesiu grindžiamos reklamos, siūloma kaip papildoma alternatyva, atliktų **svarbią funkciją siekiant panaikinti, sumažinti ar sušvelninti žalą**, kurią naudotojai, neduodantys sutikimo, gali patirti dėl to, kad turi mokėti mokesť už naudojimąsi paslauga arba negali naudotis paslauga.
79. Be to, kaip anksčiau pažymėjo EDAV, tais atvejais, kai esama aiškaus galios disbalanso, sutikimas gali būti naudojamas tik „išimtinėmis aplinkybėmis“ ir tik kai duomenų valdytojas, laikydamasis atskaitomybės principo, gali įrodyti, kad duomenų subjektas „nepatirtų visiškai jokių neigiamų pasekmių“, jei sutikimo neduotų, ypač jei duomenų subjektams pasiūloma jokie neigiamo poveikio neturinti alternatyva⁸⁵. Šios nuomonės taikymo aplinkybėmis nemokama alternatyva be vartotojų elgesiu grindžiamos reklamos galėtų būti siūloma kaip tokia alternatyva.
80. Tai, ar duomenų valdytojai siūlo nemokamą alternatyvą be vartotojų elgesiu grindžiamos reklamos, gali būti svarbu vertinant ir kitus laisva valia duodamo sutikimo aspektus, pavyzdžiui, ar, kaip paaiškinta šios nuomonės 4.2.1.4 skirsnyje, yra susiklosčiusi sąlygiškumo padėtis.
81. Kai duomenų subjektams suteikiama įvairių pasirinkimo galimybių, duomenų valdytojai taip pat turėtų užtikrinti, kad duomenų subjektai visiškai suprastų, ką kiekviena iš tų galimybių reiškia duomenų tvarkymo atžvilgiu, ir susijusias pasekmes. Šiuo atžvilgiu yra aktualūs 4.2.2 skirsnyje dėl informacija grindžiamo sutikimo išdėstyti aspektai ir į juos reikėtų atsižvelgti. **Įvairių pasirinkimo galimybių**

---

⁸⁴ EDAV atsakymas į Komisijos iniciatyvą dėl įsipareigojimo dėl slapukų: *EDPB reply to the Commission's Initiative for a voluntary business pledge to simplify the management by consumers of cookies and personalised advertising choices*, priimta 2023 m. gruodžio 13 d., priedo p. 5: „vertinant, ar sutikimas yra galiojantis, EDAV laiko svarbiu dalyku, be kita ko, tai, ar kartu su paslauga, kurią teikiant naudojama sekimo technologija, ir mokama paslauga siūloma ir kitokio pobūdžio paslauga, kaip antai paslauga, kurią teikiant rodoma mažiau privatumą ribojančios formos reklama, pavyzdžiui, pagal kontekstą parenkama reklama, ir ar duomenų subjektas turi realų pasirinkimą“.

⁸⁵ EDAV gairių dėl sutikimo 22 punktą ir 5 pavyzdys.

aiškumą taip pat turėtų atspindėti sąsajos dizainas, nes pagal sąžiningumo principą reikėtų vengti naudoti klaidinamą ar manipuliatyvų dizainą⁸⁶.

82. Be to, EDAV primena, kad duomenų valdytojai, kurie yra prieigos valdytojai pagal Skaitmeninių rinkų aktą ir (arba) labai didelės interneto platformos pagal Skaitmeninių paslaugų aktą, rengdami alternatyvias galimybes naudotojui turėtų atsižvelgti į atitinkamus šių teisės aktų reikalavimus⁸⁷.

4.2.1.2 Žala

83. Pagal BDAR 42 konstatuojamąją dalį, kad sutikimas būtų laikomas duotu laisva valia, duomenų subjektas turi turėti realų pasirinkimą ir galėti atsisakyti duoti sutikimą arba atšaukti sutikimą nepatirdamas žalos (tai apima įvairią žalą)⁸⁸. Duomenų valdytojas turi įrodyti, kad yra galimybė atsisakyti duoti sutikimą arba atšaukti sutikimą nepatiriant žalos⁸⁹.
84. Jei duomenų subjektas atsisakytų sutikti su duomenų tvarkymu vartotojų elgesiu grindžiamos reklamos tikslais ir nebūtų kitų nemokamų alternatyvų jam naudotis ta pačia paslauga, duomenų subjektas patirtų finansinių pasekmių, nes jam tektų sumokėti mokestį, kad galėtų naudotis paslauga. Taip būtų ypač tuo atveju, kai esama susaistymo efekto ir naudotojas yra ilgą laiką turėjęs galimybę naudotis paslauga nemokamai.
85. Siekiant išvengti žalos, kaip tai suprantama pagal BDAR 42 konstatuojamąją dalį, ir užtikrinti, kad duomenų subjektai turėtų galimybę iš tiesų pasirinkti, paslaugos siūlymo būdas⁹⁰ ir taikomas mokestis (jei yra) neturėtų būti tokie, kad iš duomenų subjektų būtų (pavyzdžiui, raginant duomenų subjektą duoti sutikimą) faktiškai atimta galimybė laisvai rinktis. Todėl taikomas mokestis neturėtų būti nederamai didelis; tai išsamiau aptariama 4.2.1.4.2 skirsnyje.
86. Jei duomenų subjektas atsisakytų duoti sutikimą arba atšauktų sutikimą ir nesumokėtų prašomo mokesčio, jis negalėtų naudotis paslauga, o dėl to duomenų subjektas galėtų patirti žalos. Tokiais atvejais duomenų subjektai galėtų patirti žalos dėl įvairių veiksnių.
87. Duomenų subjektai gali patirti žalos, jei jiems tampa nebeįmanoma naudotis paslauga, kuri yra jų kasdienio gyvenimo dalis ir atlieka svarbią funkciją. Taip gali būti, pavyzdžiui, kai tam tikra platforma įprastai ir nuosekliai naudojama informacijai, kuri galbūt nėra lengvai prieinama iš kitų šaltinių, platinti

---

⁸⁶ Žr. EDAV gairių dėl pritaikytosios ir standartizuotosios duomenų apsaugos 70 punktą. Taip pat žr. EDAV gaires dėl manipuliatyvių dizaino sprendimų.

⁸⁷ Žr. Skaitmeninių rinkų akto 5 straipsnio 2 dalį. Taip pat žr. Skaitmeninių rinkų akto 36 konstatuojamąją dalį: „[S]iekiant užtikrinti, kad prieigos valdytojai nesąžiningai nekenktų pagrindinių platformos paslaugų atvirumui konkurencijai, prieigos valdytojai turėtų suteikti galimybę galutiniams naudotojams laisvai pasirinkti, ar leisti, kad jiems būtų taikoma tokia duomenų tvarkymo ir prisijungimo prie paslaugų praktika, pasiūlydami jiems mažiau personalizuotą, bet lygiavertę alternatyvą, ir nedarant naudojimosi pagrindine platformos paslauga ar tam tikromis jos funkcijomis priklausomo nuo galutinių naudotojų sutikimo“. Skaitmeninių rinkų akto 37 konstatuojamojoje dalyje taip pat nurodyta, kad „[m]ažiau personalizuota alternatyva neturėtų skirtis nuo paslaugos, teikiamos sutikimą duodantiems galutiniams naudotojams, ir būti ne prastesnės kokybės, nebent prastesnę kokybę tiesiogiai nulemtų prieigos valdytojo nesugebėjimas tvarkyti tokius asmens duomenis arba prijungti galutinį naudotoją prie paslaugos“. Taip pat žr. Skaitmeninių paslaugų akto 38 straipsnį: „[...] labai didelių interneto platformų ir labai didelių interneto paieškos sistemų paslaugų teikėjai, naudojantys rekomendavimo sistemas, kiekvienai savo rekomendavimo sistemai suteikia bent vieną profiliavimu, kaip apibrėžta Reglamento (ES) 2016/679 4 straipsnio 4 punkte, negrindžiamą galimybę“.

⁸⁸ EDAV gairių dėl sutikimo 46–48 punktai. Taip pat žr. 24 punktą.

⁸⁹ EDAV gairių dėl sutikimo 46 punktas.

⁹⁰ Sutikimas dažnai gali būti duodamas vienu veiksmu, tačiau atsisakant duoti sutikimą gali būti taip, kad duomenų subjektui tektų atlikti ilgesnį ir sudėtingesnį mokėjimo procesą, galbūt susijusį su tolesnio duomenų tvarkymo veikla.

arba kai tam tikra platforma naudotis būtina norint gauti tam tikras asmens kasdieniam gyvenimui svarbias paslaugas. Tai gali būti informacija ar informacijos mainai, nuo kurių priklauso naudotojų kasdienis gyvenimas, ir dėl to jiems yra sunkiau nedalyvauti tokioje platformoje. Tokių situacijų gali būti įvairių – nuo svarbios informacijos per visuomenės patiriamas ekstremaliąsias situacijas gavimo iki tėvams svarbios informacijos apie jų vaikams prieinamus socialinius užsiėmimus gavimo. Be to, ta platforma gali būti svarbus viešų diskusijų politiniais, socialiniais, kultūriniais ir ekonominiais klausimais forumas.

88. Naudojimas tam tikromis socialinių tinklų paslaugomis taip pat gali turėti lemiamą reikšmę duomenų subjektų dalyvavimui visuomenės gyvenime. Sparčiai diegiant technologines inovacijas ir esant tokiai faktinei padėčiai, kai dauguma žmonių dalyvauja internete, nederėtų nuvertinti socialinių tinklų reikšmės duomenų subjektų kasdieniam gyvenimui ir bendravimui. Daugelis duomenų subjektų naudojami šiomis platformomis kaip svarbia priemone ryšiams su žmonėmis, su kuriais jie fiziškai nesutinka savo kasdieniame gyvenime, kaip antai su draugais ir (arba) šeima, palaikyti. Kadangi socialiniai tinklai yra ypač vertinga ir patogi alternatyva tiesioginiam bendravimui, negalėjimas juose dalyvauti gali turėti reikšmingų pasekmių kai kurių naudotojų emocinei ir psichologinei gerovei. Minėtais atvejais duomenų subjektai gali netekti galimybės per platformą palaikyti socialinius ryšius ir gali jaustis socialiai izoliuoti, ypač jei nėra alternatyvios paslaugos, kuria naudojantis patirtis būtų panaši ir kuria taip pat naudotųsi asmenys, su kuriais duomenų subjektas palaiko socialinius ryšius. Tas pat pasakytina ir apie dalyvavimą internetiniuose diskusijų forumuose. Duomenų subjektai gali netekti galimybės dalyvauti šiuose internetiniuose diskusijų forumuose, nors šie dabar yra svarbi internetinių diskusijų dalis.
89. Duomenų subjektai taip pat gali patirti žalos, jei dėl to, kad nesumoka mokesčio ir nesutinka su duomenų tvarkymu, jiems neleidžiama naudotis profesinėmis ar į užimtumą orientuotomis platformomis. Konkrečiau kalbant, tai gali pakenkti jų perspektyvoms rasti galimybių įsidarbinti arba kurti ir (arba) palaikyti profesinių ryšių tinklus, jie gali jaustis esantys nepalankioje padėtyje, palyginti su naudotojais, kurie gali naudotis ta paslauga, arba neturėti galimybės stebėti svarbių pokyčių savo atitinkamose darbo srityse.
90. Be to, didelės interneto platformos, kurioje gali būti patiriamas **susaistymo ar tinklo efektas**, atveju yra labiau tikėtina patirti žalos ir žala gali būti reikšmingesnė. Kai nesuteikiama galimybės naudotis paslauga, neigiamos pasekmės **gali būti dar reikšmingesnės naudotojams tose interneto platformose, kuriose iš pradžių nebuvo įdiegta modelių „sutik arba mokėk“, bet vėliau nuspręsta juos įdiegti**.
91. Duomenų subjektams dėl **tinklo efekto** gali būti sunkiau nuspręsti nesinaudoti paslauga ir dėl to nepatirti neigiamų pasekmių. Tai ypač aktualu tose platformose, kurių veikimas grindžiamas naudotojų kuriamu turiniu ar naudotojų tarpusavio bendravimu, pavyzdžiui, platformose, kuriose dalijamasi vaizdo turiniu ir (arba) atvaizdais, ir komunikacijos platformose, kaip antai socialinių tinklų svetainėse, pažinčių platformose, diskusijų forumuose ar paslaugų rezervavimo platformose, kuriose daug naudotojų. Jei platformos naudotojų bazė yra didelė, nauji ir esami naudotojai gali manyti, kad, norint prisijungti prie skaitmeninės bendruomenės, kurioje yra jų draugai, šeima, kolegos, arba dalyvauti politinėse diskusijose ar pokalbiuose, yra būtina naudotis ta konkrečia paslauga. Kiti gali manyti, kad jiems būtina naudotis savo profesinės srities paslauga arba kad jie, būdami tėvai, turi naudotis konkrečia svetaine, kad gautų informacijos apie savo vaikus, pavyzdžiui, kai tėvų grupės planuoja savo vaikų socialinius užsiėmimus. Nepalaikyti ryšių per tą platformą ar rinktis kitą paslaugą gali būti realiai neįmanoma, nes, pavyzdžiui, asmeniui gali būti sunku įtikinti kitus savo socialinio, profesinio ar politinio rato asmenis pereiti nuo vienos paslaugos prie kitos, kurios naudotojai nėra sekami.

92. Duomenų subjektai taip pat gali patirti žalos dėl bet kokio **susaistymo efekto**. Naudotojai, kurie ilgesnį laiką naudojami platforma, gali būti jau įtvirtinę savo internetinę veiklą toje platformoje ar į ją investavę, pavyzdžiui užmezgę ryšius ir bendravimą su kitais naudotojais, sukūrę turinio, įgiję sekėjų, gavę patiktukų ir t. t. Šis efektas yra dar didesnis tada, kai naudotojas yra platformoje praleidęs daug laiko, pvz., kai platforma siūlyta naudotis ilgesnį laikotarpį. Kai tokių naudotojų prašoma, kad jie, norėdami toliau naudotis paslauga, sumokėtų mokestį arba sutiktų su jų asmens duomenų tvarkymu vartotojų elgesiu grindžiamos reklamos tikslais, tačiau jie atsisako tai daryti ir netenka galimybės naudotis paslauga, yra rizika, kad jie negalėtų perkelti savo bendravimo, sekėjų ir kontaktų į naują platformą ir (arba) prarastų turinį ir informaciją, kuriuos sutelkė arba sukūrė pirmiau naudodamiesi ta paslauga. Tai gali būti labai įvairi medžiaga, pavyzdžiui, asmeniniai ryšiai, kontaktų sąrašai, paieškos istorija, išsaugotos parinktys, atvaizdai, duomenų suvestinės, įvairios individualizuotos duomenų bazės ir t. t. Naudotojui, kuris yra turinio kūrėjas svetainėje, kurioje dalijamasi medijomis, tai gali reikšti labai didelę ir galbūt neatitaisomą žalą – galimus finansinius nuostolius, kūrybinių darbų portfelio, kūrėjo galbūt sukaupto per daugelį metų toje platformoje, praradimą ir sekėjų netekimą.
93. Šiomis aplinkybėmis svarbu priminti apie duomenų subjekto teisių svarbą ir tai, kad duomenų valdytojas visada turėtų gerbti šias teises. Net ir tuo atveju, jei duomenų subjektas nebegalėtų naudotis paslauga, jis vis vien turėtų teisę naudotis savo, kaip duomenų subjekto, teisėmis pagal BDAR, pavyzdžiui, teise susipažinti su savo asmens duomenimis ir teise į duomenų perkeliamumą. Duomenų valdytojo atsakomybė – apie tai informuoti duomenų subjektus, kai duomenų subjektams suteikiama galimybė pasirinkti duoti sutikimą arba jo neduoti, ir užtikrinti, kad būtų išlaikyta galimybė naudotis šiomis teisėmis.
94. Jei būtų patirta kuri nors iš pirmesniuose punktuose (neišsamiai) aprašytų neigiamų pasekmių, siūlant rinktis tik mokamą paslaugą arba paslaugą, kurią teikiant būtų, remiantis duomenų subjekto sutikimu, teikiama vartotojų elgesiu grindžiama reklama, tai turėtų poveikį duomenų subjektų galimybei iš tiesų pasirinkti ir neduoti sutikimo nepatiriant žalos.
95. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, pažymėtina, kad kai didelėse interneto platformose sutikimas su asmens duomenų tvarkymu gaunamas taikant modelį „sutik arba mokėk“, yra tikėtina, kad gali būti padaryta žalos. Kaip minėta 4.2.1.1 skirsnyje, tai, ar duomenų valdytojas siūlo nemokamą alternatyvą be vartotojų elgesiu grindžiamos reklamos, kaip papildomą alternatyvą, turėtų reikšmės siekiant panaikinti, sumažinti ar sušvelninti žalą, kurią naudotojai, neduodantys sutikimo, gali patirti dėl to, kad turi mokėti mokestį už naudojimąsi paslauga arba negali naudotis paslauga.

4.2.1.3 Galios disbalansas

96. BDAR 43 konstatuojamosios dalies pradžioje nurodyta, kad duomenų subjekto ir duomenų valdytojo galios dinamika yra svarbi vertinant, ar duomenų subjekto sutikimas duotas laisva valia:
- „siekiant užtikrinti, kad sutikimas būtų duotas laisva valia, sutikimas neturėtų būti laikomas pagrįstu asmens duomenų tvarkymo teisiniu pagrindu konkrečiu atveju, kai yra aiškus duomenų subjekto ir duomenų valdytojo padėties disbalansas, ypač kai duomenų valdytojas yra valdžios institucija ir dėl to nėra tikėtina, kad sutikimas, atsižvelgiant į visas to konkretaus atvejo aplinkybes, buvo duotas laisva valia. [...]“
97. Kadangi „duotas laisva valia“ reiškia, kad duomenų subjektas turi veikti savarankiškai, būtina atsižvelgti į duomenų valdytojo poziciją ir jo turimą galią duomenų subjektų atžvilgiu. Jei konkrečiomis aplinkybėmis yra akivaizdus disbalansas tarp duomenų valdytojo ir duomenų subjekto, duomenų subjektas gali jaustis verčiamas priimti sprendimą, kurio kitomis aplinkybėmis nebūtų priėmęs, ir taip

pažeidžiama jo pasirinkimo laisvė. Kaip jau minėta, BDAR 43 konstatuojamojoje dalyje aiškiai nurodyta, kad, esant aiškiam padėties disbalansui, sutikimas paprastai negali būti naudojamas kaip teisinis pagrindas.

98. Kaip anksčiau nurodė EDAV, tais atvejais, kai esama aiškaus disbalanso, sutikimas gali būti naudojamas tik „išimtinėmis aplinkybėmis“ ir tik kai duomenų valdytojas, laikydamasis atskaitomybės principo, gali įrodyti, kad duomenų subjektas „nepatirtų visiškai jokių neigiamų pasekmių“, jei sutikimo neduotų, ir ypač jei duomenų subjektams pasiūloma alternatyva, neturinti jokio neigiamo poveikio⁹¹. Šios nuomonės taikymo aplinkybėmis nemokama alternatyva be vartotojų elgesiu grindžiamos reklamos galėtų būti pasiūloma kaip tokia alternatyva (žr. 4.2.1.1 skirsnį).
99. Visi duomenų valdytojai, kurie sutikimą naudoja kaip teisinį pagrindą, turi įvertinti, ar esama aiškaus galios disbalanso. Kai duomenų valdytojas yra „didelė interneto platforma“, kaip apibrėžta šioje nuomonėje, siekiant patikrinti, ar esama aiškaus galios disbalanso, gali būti atsižvelgiama į tam tikrus elementus. Keli iš šių veiksnių (kurių sąrašas nėra baigtinis ir kurie nėra taikomi visi kartu) išvardyti toliau. Kai kurie iš jų bus aktualesni tam tikriems duomenų valdytojams, o kitiems – mažiau. Visada turėtų būti reikalinga įvertinti šiuos veiksniai kiekvienu konkrečiu atveju.
100. Pirmasis veiksnys, kuris gali būti svarbus, yra **įmonės padėtis rinkoje**. Šiuo atžvilgiu galima priminti, kad aiškus disbalansas gali būti dar akivaizdesnis tais atvejais, kai duomenų valdytoją su duomenų subjektu sieja oficialūs santykiai, pavyzdžiui, kai duomenų valdytojas yra valdžios institucija ar darbdavys⁹². Tačiau, kaip jau yra nurodžiusi EDAV, galios disbalansas siejasi ne vien su valdžios institucijomis ir darbdaviais, jis gali atsirasti ir kitokiomis aplinkybėmis⁹³. Visada reikėtų įvertinti realius ir konkrečius veiksniai individualiu atveju.
101. BDAR nepateikta aiškių gairių dėl to, kokia yra duomenų valdytojo padėties rinkoje reikšmė vertinant, ar esama aiškaus galios disbalanso. ESTT sprendime *Bundeskartellamt* nurodyta, kad dėl dominuojančios padėties „gali atsirasti [...] akivaizdus disbalansas“⁹⁴. Teismas taip pat nurodė, kad tai yra „svarbus veiksnys“ atliekant vertinimą⁹⁵.
102. Terminas „dominuojanti padėtis“ yra įtvirtintas ES konkurencijos teisėje. Aspektai, kuriais remiantis nustatoma įmonės dominuojanti padėtis, gali būti naudingi didelių interneto platformų duomenų valdytojams vertinant, ar esama aiškaus galios disbalanso. Šie aspektai apima atitinkamos rinkos (kaip antai produkto rinkos ir geografinės rinkos) apibrėžimą ir rinkos dalies, taip pat kliūčių patekti į rinką ar plėtoti veiklą joje nustatymą⁹⁶.
103. Be to, generalinis advokatas savo išvadoje toje byloje nurodė, kad duomenų valdytojui nebūtina užimti „dominuojančios padėties“, kaip tai suprantama pagal SESV 102 straipsnį, kad jo galia rinkoje būtų

---

⁹¹ EDAV gairių dėl sutikimo 22 punktą ir 5 pavyzdys.

⁹² Taip pat žr. EDAV gairių dėl sutikimo 3.1.1 skirsnį.

⁹³ EDAV gairių dėl sutikimo 24 punktą.

⁹⁴ ESTT sprendimo *Bundeskartellamt* 149 punktą.

⁹⁵ ESTT sprendimo *Bundeskartellamt* 154 punktą.

⁹⁶ Bendra atitinkamos rinkos apibrėžimo metodika pateikta Komisijos pranešime C/2024/1645. Taip pat žr. ES Komisijos komunikatą „Komisijos įgyvendinimo prioritetų taikant EB sutarties 82 straipsnį dominuojančių įmonių piktnaudžiaujamam antikonkurenciniam elgesiui gairės“ (2009/C 45/02), OL C 45, 2009 2 24, p. 7–20, su pakeitimais, padarytais 2023 m. (C/2023/1923, OL C 116, 2023 3 31, p. 1–5).

laikoma reikšminga BDAR laikymosi užtikrinimo atžvilgiu⁹⁷. EDAV pritaria generalinio advokato nuomonei šiuo klausimu.

104. Vis dėlto būtina priminti, kad ESTT nurodė, jog duomenų subjekto sutikimo galiojimas turi būti nustatomas atsižvelgiant į BDAR 4 straipsnio 11 punktą bei 7 straipsnį ir BDAR konstatuojamąsias dalis. Be to, taisyklių dėl galiojančio sutikimo paskirtis – užtikrinti duomenų subjektų savarankiškumą ir pasirinkimo laisvę. EDAV nuomone, duomenų valdytojai kiekvienu konkrečiu atveju turėtų įvertinti, ar duomenų subjektų pasirinkimo laisvė yra ribojama. Tai, ar duomenų valdytojas yra užėmęs „dominuojančią padėtį“, yra reikšminga vertinant galios disbalansą, tačiau savaime nelemia sutikimo galiojimo.
105. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, galima daryti išvadą, kad, priklausomai nuo konkretaus atvejo aplinkybių, gali būti situacijų, kai priežiūros institucijos gali padaryti išvadą dėl aiškaus disbalanso, kaip tai suprantama pagal BDAR, buvimo, neįrodžius dominuojančios padėties buvimo. Esminis klausimas – ar dėl duomenų valdytojo padėties rinkoje (savaime ar kartu su kitais veiksniais) duomenų subjektai patiria, kad jiems nėra realiai prieinama jokių kitų alternatyvių paslaugų, kaip antai dalijimosi vaizdo turiniu platformų, darbo paieškos portalų ar tam tikrų prekių ir paslaugų pirkimo ir pardavimo platformų.
106. Apskritai, kaip primenama 4.1 skirsnyje, laikantis sąžiningumo principo, galios pusiausvyra turėtų būti svarbus duomenų valdytojo ir duomenų subjekto santykių aspektas: galios disbalanso reikėtų vengti arba, jei tai neįmanoma, jis turėtų būti pripažįstamas ir jį turėtų būti atsižvelgiama imantis tinkamų atsakomųjų priemonių⁹⁸. Taip siekiama užtikrinti, kad duomenų subjektas, duodamas sutikimą su asmens duomenų tvarkymu, galėtų iš tiesų laisvai pasirinkti.
107. Vertinant, ar yra aiškus disbalansas, svarbūs yra ir 4.2.1.2 skirsnyje pateikti argumentai. Iš tiesų, didelių interneto platformų, įdiegiančių modelius „sutik arba mokėk“, aplinkybėmis vertinant, ar sutikimas duodamas laisva valia, galios disbalanso ir žalos kriterijai yra glaudžiai susiję.
108. Visų pirma, dėl tinklo efekto ar susaistymo efekto, kaip aprašyta pirmiau, naudotojui gali būti sunkiau ar net praktiškai neįmanoma pasirinkti kitos paslaugos. Tais atvejais, kai platformos naudotojų bazė yra daug didesnė, palyginti su bet kokiais tinkamomis alternatyvomis, arba kai naudotojas yra daug investavęs į platformą, naudotojas gali jaustis priverstas toliau naudotis platforma; šiais atvejais pasirinkti kitą paslaugą gali būti praktiškai neįmanoma arba gali būti sunku įtikinti savo socialinio, profesinio ar politinio rato asmenis pereiti nuo vienos paslaugos prie kitos. Be to, kaip paašškinta pirmiau, populiarus ar svarbus turinys gali būti dėl susaistymo efekto sutelktas konkrečioje platformoje, o tai taip pat gali paveikti galios pusiausvyrą naujų naudotojų, siekiančių gauti prieigą prie tokio turinio, atžvilgiu.
109. Ypač atsargiai reikia vertinti paslaugas, kurias teikiant, siūlant paslaugas nemokamai visiems naudotojams, yra susidariusi didelė naudotojų bazė. Gali būti taip, kad naudotis tokiomis paslaugomis pritraukta daug naudotojų, kurie nenori ar negali mokėti mokesčio ir kurie iki tol naudojosi paslauga pasitikėdami, kad ji neturės finansinio poveikio jiems. Naudotojai gali būti ilgainiui tapę labiau priklausomi nuo paslaugos, be kita ko, dėl tinklo efekto ir susaistymo efekto. Jeigu, teikiant tokią paslaugą, vėliau naudotojų prašoma pasirinkti, ar sutikti su asmens duomenų tvarkymu, ar sumokėti

---

⁹⁷ Generalinio advokato Athanasios Rantos išvada byloje C-252/21, pateikta 2022 m. rugsėjo 20 d., ECLI:EU:C:2022:704, 75 punktas.

⁹⁸ EDAV gairių dėl pritaikytosios ir standartizuotosios duomenų apsaugos 70 punktas.

mokestį, tai gali būti laikoma aiškaus disbalanso, nepalankaus naudotojams, pavyzdžiu, nes nėra tikėtina, kad naudotojai tokiomis aplinkybėmis galėtų laisvai pasirinkti.

110. Kitas svarbus veiksnys vertinant disbalansą yra tai, kiek duomenų subjektas **yra priklausomas nuo teikiamos paslaugos**. Duomenų subjekto galimybė iš tiesų laisvai pasirinkti yra praktiškai ribota, jei paslauga laikoma būtina, pvz., ieškant darbo, siekiant gauti duomenų subjektų kasdieniam gyvenimui svarbios informacijos ar siekiant dalyvauti viešuose debatuose⁹⁹.
111. Be to, vienas iš elementų, į kuriuos reikia atsižvelgti, yra platformos **tikslinė ar dominuojanti auditorija**. Pavyzdžiui, jeigu, kaip matyti iš paslaugos dizaino ar rinkodaros, platforma yra visų pirma skirta vaikams, arba ja daugiausia naudojasi vaikai ar kiti pažeidžiami asmenys, tai taip pat gali lemti aiškų duomenų valdytojo ir duomenų subjektų galios disbalansą¹⁰⁰.
112. Pirmiau pateikta pavyzdžių, kokiems elementams esant gali susiklostyti galios disbalanso padėtis duomenų subjekto ir duomenų valdytojo santykiuose.
113. Vis dėlto duomenų valdytojas gali teigti, kad duomenų subjektai nėra verčiami duoti sutikimą ar sumokėti. Jie gali pasirinkti visiškai nesinaudoti paslauga arba naudotis kita paslauga, kurią teikiant asmens duomenys nėra tvarkomi taip, kaip juos tvarko tas duomenų valdytojas. Pirmia, dėl pirmiau apibūdintų elementų gali susiklostyti tokia situacija, kai naudotojai praktiškai neturi realios galimybės atsisakyti naudotis paslauga. Antra, kaip nurodoma 4.2.1.4.1 skirsnyje, EDAV savo Gairėse dėl sutikimo nurodė, kad sutikimas negali būti laikomas duotu laisva valia vien dėl to, kad kitas duomenų valdytojas teikia kitą panašią paslaugą, kuria naudojantis nereikia sutikti su asmens duomenų tvarkymu papildomais tikslais¹⁰¹.

4.2.1.4 Sąlygiškumas

114. Pagal BDAR 7 straipsnio 4 dalį, vertinant, ar sutikimas duotas laisva valia, labiausiai atsižvelgiama į tai, ar duomenų subjektų prašoma sutikti su duomenų tvarkymo veikla, kuri nėra objektyviai būtina sutarčiai vykdyti¹⁰² norint naudotis paslauga¹⁰³.
115. EDAV savo Gairėse dėl sutikimo nurodė, kad duomenų valdytojas galėtų teigti, jog suteikia duomenų subjektams realų pasirinkimą, tuo atveju, jeigu jie gali rinktis paslaugą, kuria naudojantis reikia sutikti su asmens duomenų naudojimu papildomais tikslais, arba lygiavertę to paties duomenų valdytojo siūlomą paslaugą, kuria naudojantis su duomenų naudojimu papildomais tikslais sutikti nereikia, ir kad jei yra galimybė naudotis paslauga nedavus sutikimo su tų kitų duomenų naudojimu, tai reiškia, kad paslauga nėra teikiama sąlygiškai¹⁰⁴.

---

⁹⁹ Šiais atvejais duomenų subjektas gali jaustis priverstas sutikti būti sekamas. EDAV anksčiau nurodė, kad sutikimas gali būti galiojantis tik jei nėra prievartos ar spaudimo elementų (žr. EDAV gairių dėl sutikimo 24 punktą).

¹⁰⁰ Šiuo atžvilgiu EDAV primena, kad interneto platformų operatoriai pagal Skaitmeninių paslaugų aktą neturėtų savo elektroninėje sąsajoje teikti reklamos, grindžiamos profiliavimu, kaip apibrėžta BDAR 4 straipsnio 4 punkte, tam naudodami paslaugos gavėjo asmens duomenis, kai jie pakankamai aiškiai žino, kad paslaugos gavėjas yra nepilnametis (žr. Skaitmeninių paslaugų akto 28 straipsnio 2 dalį).

¹⁰¹ EDAV gairių dėl sutikimo 38 punktas.

¹⁰² EDAV gairės 2/2019 dėl asmens duomenų tvarkymo pagal Bendrojo duomenų apsaugos reglamento 6 straipsnio 1 dalies b punktą, kai duomenų subjektams teikiamos internetinės paslaugos, versija 2.0, priimta 2019 m. spalio 8 d., (toliau – EDAV gairės dėl BDAR 6 straipsnio 1 dalies b punkto) 30–33 punktai.

¹⁰³ Dėl to taip pat žr. BDAR 43 konstatuojamąją dalį ir EDAV gairių dėl sutikimo 25–41 punktus.

¹⁰⁴ EDAV gairių dėl sutikimo 37 punktas.

116. Neseniai ESTT sprendime *Bundeskartellamt* nustatyta, kad tais atvejais, kai duomenų tvarkymo operacijos nėra visiškai būtinos sutarčiai vykdyti, naudotojai turi turėti laisvę atsisakyti duoti sutikimą su tokiomis duomenų tvarkymo operacijomis, tačiau neprivalo visiškai atsisakyti naudotis paslauga¹⁰⁵. Šiuo atžvilgiu ESTT sprendime nurodyta pareiga pasiūlyti „lygiavert[ę] alternatyv[ą], kai netaikomos tokios duomenų tvarkymo operacijos“ („jeigu reikia – už tinkamą atlygį“)¹⁰⁶.
117. Ši ESTT nuostata rodo, kad modeliai „sutik arba mokėk“ iš esmės nėra draudžiami. Tačiau Teisingumo Teismas išsamiau nepaaiškino frazių „lygiavertė alternatyva“, „jeigu reikia – už tinkamą atlygį“ reikšmės. Todėl EDAV nori paaiškinti, kad šią Teismo sprendimo dalį ji aiškina taip, kad duomenų subjektams, pasirinkusiems neduoti sutikimo, turi būti pasiūlyta „lygiavertė alternatyva“: taip galima išvengti situacijos, kai duomenų subjekto sutikimas būtų negaliojantis dėl esamos sąlygiškumo padėties. Šiuo klausimu žr. 73 punktą.
118. Vis dėlto toje ESTT nuostatoje daugiausia nurodomas sąlygiškumo aspektas. Duomenų valdytojai turėtų užtikrinti, kad būtų įvykdytos visos sąlygos, kuriomis sutikimas būtų laikomas duotu laisva valia ir apskritai galiojant. Todėl visada reikės kiekvienu konkrečiu atveju įvertinti, ar sutikimas yra galiojantis.

4.2.1.4.1 „Lygiavertės alternatyvos“ suteikimas

119. EDAV nori pateikti kriterijus, kurie galėtų padėti įvertinti, ar alternatyvi paslaugos versija laikytina lygiaverte paslaugai, teikiama su sąlyga, kad būtų duotas sutikimas su asmens duomenų tvarkymu vartotojų elgesiu grindžiamos reklamos tikslais (pastaroji paslaugos versija toliau šiame skirsnyje vadinama **versija su vartotojų elgesiu grindžiama reklama**). Šiuo atžvilgiu EDAV pabrėžė, kad „abi paslaugos turi būti iš tiesų lygiavertės“¹⁰⁷.
120. EDAV nurodė, kad sutikimas negali būti laikomas duotu laisva valia, jei duomenų valdytojas teigia, kad galima rinktis tarp jo paslaugos (kuria naudojantis reikia sutikti su asmens duomenų naudojimu papildomais tikslais) ir lygiavertės kito duomenų valdytojo siūlomos paslaugos, nes tokiu atveju pasirinkimo laisvė priklausytų nuo kitų rinkos dalyvių veiksmų ir nuo to, ar konkretus duomenų subjektas laikytų kito duomenų valdytojo paslaugas iš tiesų lygiavertėmis¹⁰⁸. Todėl šioje nuomonėje nurodoma šiomis aplinkybėmis taikytina **alternatyvi to paties duomenų valdytojo siūlomos paslaugos versija**, kurią pasirinkus nereikia sutikti su asmens duomenų tvarkymu vartotojų elgesiu grindžiamos reklamos tikslais (šiam skirsnyje nurodyta kaip **alternatyvi versija**).
121. Jeigu alternatyvi versija nuo versijos su vartotojų elgesiu grindžiama reklama skiriasi tik tiek, kiek būtina dėl tos priežasties, kad duomenų valdytojas negali tvarkyti asmens duomenų vartotojų elgesiu grindžiamos reklamos tikslais, ji iš esmės gali būti laikoma lygiaverte.
122. Kitais atvejais vertinimas, atskaitos tašku laikant paslaugos versiją su vartotojų elgesiu grindžiama reklama, gali priklausyti nuo to, ar alternatyvi versija iš esmės apima tuos pačius elementus ir funkcijas. Nors lygiavertiškumas iš tiesų yra tuo atveju, jei alternatyvi versija apima iš esmės tas pačias savybes ir

¹⁰⁵ ESTT sprendimo *Bundeskartellamt* 150 punktas. 102 punkte (tame skirsnyje, kuriame nagrinėjamas tinkamumo taikyti 6 straipsnio 1 dalies b punktą kaip teisėtą duomenų tvarkymo pagrindą klausimas) ESTT taip pat nurodė, kad asmeniškai pritaikyto turinio teikimas yra „naudingas naudotojui“, bet vis dėlto „[neatrodo] būtinas tam, kad šiam naudotojui būtų siūlomos internetinio socialinio tinklo paslaugos“, todėl tos paslaugos „[p]rireikūs [...] gali būti teikiamos [naudotojui] kaip lygiavertė alternatyva, neapimanti tokio asmenišką pritaikymo, taigi jis nėra objektyviai būtinas tikslui, kuris yra tų pačių paslaugų sudedamoji dalis, pasiekti“.

¹⁰⁶ ESTT sprendimo *Bundeskartellamt* 150 punktas.

¹⁰⁷ EDAV gairių dėl sutikimo 37 punktas.

¹⁰⁸ EDAV gairių dėl sutikimo 38 punktas.

funkcijas (funkcinis lygiavertiškumas), alternatyvi versija ir versija su vartotojų elgesiu grindžiama reklama neprivalo būti visiškai identiškos.

123. Jeigu alternatyvi versija, palyginti su versija su vartotojų elgesiu grindžiama reklama, nėra kitokios ar prastesnės kokybės ir joje nėra panaikinta jokių funkcijų (nebent bet kokie pakeitimai būtų tiesiogiai nulemti to, kad duomenų valdytojas negali tvarkyti asmenų tais tikslais, kuriais siekė gauti sutikimą)¹⁰⁹, alternatyvi versija gali būti laikoma iš tiesų lygiaverte versijai su vartotojų elgesiu grindžiama reklama.
124. Kuo labiau alternatyvi versija skiriasi nuo versijos su vartotojų elgesiu grindžiama reklama, tuo mažiau tikėtina, kad alternatyvi versija būtų laikoma iš tiesų lygiaverte (nors tai tebėra vertinama kiekvienu konkrečiu atveju).
125. Lygiavertiškumas, reiškiantis vienodą vertę, yra abipusiškas. Viena vertus, kaip nurodyta pirmiau, jei alternatyvi versija būtų prastesnės kokybės arba turėtų mažiau funkcijų nei versija su vartotojų elgesiu grindžiama reklama, naudotojai neturėtų realaus pasirinkimo.
126. Kita vertus, galimybė į alternatyvią versiją įtraukti papildomų funkcijų turėtų būti vertinama atsargiai, nes turi būti išlaikytas tikras lygiavertiškumas tarp pirmiau apibūdintų paslaugos versijų ir naudotojai turi turėti galimybę iš tiesų pasirinkti.
127. Svarbu tai, kad ESTT nurodo, jog suteikiant lygiavertę alternatyvą „**netaikomos tokios duomenų tvarkymo operacijos**“¹¹⁰, t. y. duomenų tvarkymo operacijos, kurios nėra būtinos paslaugai teikti ir kurios vykdomos remiantis sutikimu. Taigi, kadangi duomenų tvarkymas vartotojų elgesiu grindžiamos reklamos tikslais nėra būtinas paslaugai teikti ir jis vykdomas remiantis sutikimu, alternatyvioje versijoje tokio duomenų tvarkymo neturi būti. EDAV norėtų priminti, kad ši nuostata neapsiriboja vien reklamos, suasmenintos remiantis duomenų subjekto profiliu, teikimu duomenų subjektams, kaip nurodyta vartotojų elgesiu grindžiamos reklamos apibrėžtyje, pateiktoje 2.1.2 skirsnyje. Ji taip pat susijusi su įvairia asmens duomenų tvarkymo veikla, kurią duomenų valdytojai vykdo vartotojų elgesiu grindžiamos reklamos tikslais, pradedant nuo pirminio naudotojų sekimo tokiu tikslu. Todėl alternatyvi versija taip pat iš esmės neturėtų apimti tokių duomenų tvarkymo operacijų, kurios būtų atliekamos kaip išankstinė duomenų tvarkymo vartotojų elgesiu grindžiamos reklamos tikslais sąlyga¹¹¹.
128. Vis dėlto EDAV pažymi, kad tuo atveju, kai duomenų valdytojai alternatyvioje versijoje vykdo sekimą kitais nei vartotojų elgesiu grindžiamos reklamos tikslais, pvz., saugumo tikslais, tokios duomenų tvarkymo operacijų nebūtinai yra negalimos, jeigu jos visiškai atitinka BDAR nustatytus reikalavimus, įskaitant poreikį remtis tinkamu teisėtu pagrindu pagal BDAR 6 straipsnį ir E. privatumo direktyvos 5 straipsnio 3 dalį.
129. Be to, kaip pabrėžiama 4.2.2 skirsnyje dėl informacija grindžiamo sutikimo, siekiant užtikrinti, kad naudotojas turėtų realų pasirinkimą, taip pat svarbu laikytis skaidrumo ir sąžiningumo principų¹¹² bei skaidrumo pareigų. Todėl naudotojas turi turėti galimybę visapusiškai palyginti visas duomenų valdytojo teikiamas alternatyvias galimybes. Naudotojas turėtų suvokti, kokių pasekmių būtų, jei jis

---

¹⁰⁹ Taip pat žr. Skaitmeninių rinkų akto 36, 37 konstatuojamąsias dalis: Skaitmeninių rinkų akte pateikta gairių dėl paslaugos lygiavertiškumo sąlygų – jame nustatyta, kad „mažiau personalizuota alternatyva neturėtų skirtis nuo paslaugos, teikiamos sutikimą duodantiems galutiniams naudotojams, ir [turėtų] būti ne prastesnės kokybės“. Nors Skaitmeninių rinkų akte nekonkretizuota, koks galėtų būti „mažiau personalizuotos“ alternatyvos pobūdis, jame nustatyti principai yra naudingi šioms aplinkybėms. Taip pat žr. 4.2.1.2 skirsnį („Žala“).

¹¹⁰ ESTT sprendimo *Bundeskartellamt* 150 punktas.

¹¹¹ Šie etapai gali apimti vartotojo elgesio stebėjimą ir vartotojų elgesiu grindžiamai reklamai reikalingų asmens duomenų rinkimą.

¹¹² Žr. BDAR 5 straipsnio 1 dalies a punktą.

sutiktų su asmens duomenų tvarkymu vartotojų elgesiu grindžiamos reklamos tikslais, taigi naudotųsi paslaugos versija su vartotojų elgesiu grindžiama reklama, ir jei jis pasirinktų alternatyvią versiją. Naudotojas taip pat turėtų gebėti suprasti savo pasirinkimo pasekmes tuo atžvilgiu, kokios duomenų tvarkymo operacijos būtų atliekamos kiekvienu atveju, ir su visais išsamiais suteiktų alternatyvių galimybių aspektais susijusias pasekmes.

4.2.1.4.2 „Jeigu reikia – už tinkamą atlygį“

130. EDAV visų pirma norėtų priminti, kad **asmens duomenys negali būti laikomi preke, kuria galima prekiauti**¹¹³. Teisė į duomenų apsaugą įtvirtinta, be kita ko, Pagrindinių teisių chartijos 8 straipsnyje ir yra visiems, nepriklausomai nuo mokėjimo ar finansinės padėties, taikoma teisė.
131. Nors Teismo sprendimo tekste anglų kalba nurodyta, kad sutikimo nedavusiems naudotojams tinkamas mokestis gali būti taikomas, jeigu to reikia (angl. *if necessary*), sprendimo tekste kitomis kalbomis vartojami kitokie terminai šiam vertinimo elementui išreikšti. Pavyzdžiui, sprendimo tekste prancūzų kalba vartojamas terminas *le cas échéant*, vokiečių kalba – *gegebenenfalls*. EDAV mano, kad **norint taikyti mokestį turėtų būti susiklosčiusios tam tikros aplinkybės**, atsižvelgiant tiek į galimas alternatyvas vartotojų elgesiu grindžiamai reklamai, kurias pasirinkus būtų tvarkoma mažiau asmens duomenų, tiek į duomenų subjektų padėtį. Tai rodo **žodžiai „reikia“ ir „tinkamas“**, kurie vis dėlto neturėtų būti suprantami kaip reikalavimas, kad taikyti mokestį būtų „būtina“, kaip tai suprantama pagal Chartijos 52 straipsnio 1 dalį ir ES duomenų apsaugos teisę. Ši formuluoatė turėtų būti suprantama taip, kad jos samprata derėtų su šio Teismo sprendimo tekstu įvairiomis kalbomis.
132. Kitaip tariant, **duomenų valdytojai kiekvienu konkrečiu atveju turėtų įvertinti, ar apskritai yra tinkama taikyti mokestį ir kokia mokesčio suma yra tinkama esamomis aplinkybėmis, atsižvelgiant į galiojančio sutikimo reikalavimus pagal BDAR, taip pat į poreikį neleisti, kad pagrindinė teisė į duomenų apsaugą būtų paversta elementu, už kurį duomenų subjektams tektų mokėti, arba tik turtingiems ar pasiturintiems asmenims prieinama privilegija.**
133. Nors Teismo sprendime *Bundeskartellamt* nenurodyti elementai, kuriais turėtų būti grindžiamas tinkamumo vertinimas, EDAV primena, kad klausimas, koks sutikimas yra galiojantis, sprendžiamas atliekant vertinimą pagal duomenų apsaugos teisę. Tai reiškia, kad **galiojančio sutikimo vertinimas turėtų būti grindžiamas duomenų apsaugos principais ir siekiamais tikslais pagal BDAR.**
134. Kai duomenų valdytojai siūlo mokamą paslaugą kaip alternatyvą paslaugai, apimančiai vartotojų elgesiu grindžiamą reklamą, teikiamą remiantis asmens duomenų tvarkymu, dėl kurio reikalingas sutikimas, jie, be kita ko, turėtų **užtikrinti, kad taikomas mokestis nebūtų kliūtis duomenų subjektams neduoti sutikimo ir nebūtų taip, kad jie dėl taikomo mokesčio jaustųsi verčiami duoti sutikimą.** Duomenų valdytojai turėtų įvertinti, ar jie **duomenų subjektams suteikia realų pasirinkimą ir neragina duomenų subjektų duoti sutikimo.** Taikant mokestį turėtų būti gerbiamas duomenų subjektų **savarankiškumas** ir duomenų subjektai turėtų turėti realią galimybę pasirinkti, ar duoti sutikimą, ar ne. Duomenų valdytojai turėtų įvertinti, ar, esant mokesčiui už mokamą paslaugos versiją, duomenų subjektų sutikimas su asmens duomenų tvarkymu, duodamas pasirenkant paslaugos versiją su vartotojų elgesiu grindžiama reklama, gali būti galiojantis.
135. Nustatydami, ar taikomu mokesčiu gali ribojamas duomenų subjekto gebėjimas duoti sutikimą, duomenų valdytojai turėtų ypač daug dėmesio skirti BDAR 5 straipsnyje nustatytiems duomenų

¹¹³ EDAV gairių dėl BDAR 6 straipsnio 1 dalies b punkto 54 punktas; Direktyvos (ES) 2019/770 24 konstatuojamoji dalis.

apsaugos principams. Nustatant, koks mokestis yra tinkamas konkrečiu atveju, **sąžiningumas** turėtų būti vienas pagrindinių principų¹¹⁴. Jei duomenų subjektams suteikiama papildomų pasirinkimo galimybių, kaip aptariama 4.2.1.1 skirsnyje, yra lengviau pateisinti mokestį už galimybę naudotis paslauga, kuris taikomas su asmens duomenų tvarkymu nesutikusiems naudotojams, kaip sąžiningą mokestį, nes taip padidinama naudotojų pasirinkimo laisvė.

136. Šiuo atžvilgiu labai svarbus BDAR 5 straipsnio 2 dalyje nustatytas **atskaitomybės principas**. Įmonės gali laisvai nustatyti savo kainas ir pasirinkti savo pajamų modelių struktūrą, tačiau ši teisė turėtų būti subalansuota su asmens pagrindine teise į savo asmens duomenų apsaugą. Atskaitomybės principas reiškia, kad jei duomenų valdytojai ima mokestį už naudojimąsi paslaugos versija be vartotojų elgesiu grindžiamos reklamos, jiems tenka atsakomybė užtikrinti, kad sutikimas būtų duodamas laisva valia, ir šį faktą užfiksuoti dokumentuose. Norėdami įrodyti, kad taikant mokestį esamomis aplinkybėmis nėra faktiškai atimama galimybė laisva valia duoti sutikimą, duomenų valdytojai turėtų dokumentuose užfiksuoti savo pasirinkimą ir įvertinimą, ar tuo konkrečiu atveju taikomas mokestis yra tinkamas.
137. Kaip primenama 32 punkte, **priežiūros institucijoms yra pavesta užtikrinti BDAR, įskaitant galiojančio sutikimo reikalavimus, taikymą**. Tai gali būti susiję ir su bet kokio taikomo mokesčio poveikiu duomenų subjektų pasirinkimo laisvei. Duomenų valdytojai mokesčio dydį nustato savo nuožiūra, tačiau jei priežiūros institucijos nustato, kad sutikimas duotas ne laisva valia arba kad nesilaikyta atskaitomybės principo, jos gali įsikišti ir taikyti taisomas priemones. Šiuo atžvilgiu jos turi kompetenciją peržiūrėti arba įvertinti duomenų valdytojų atliktą tinkamumo vertinimą. Priežiūros institucijos nustato, kiek tikslinga yra nagrinėti šį klausimą¹¹⁵.
138. EDAV pažymi, kad užtikrinti BDAR laikymąsi yra priežiūros institucijų užduotis. Vertinimas, ar sutikimas yra galiojantis ir duotas laisva valia, nėra tokia užduotis, kurią būtų galima pavesti išorės subjektams. Vis dėlto esama daug įvairių aplinkybių, kai priežiūros institucijoms gali būti naudinga konsultuotis su kitų teisės sričių institucijomis, visų pirma vartotojų apsaugos ir konkurencijos institucijomis, laikantis lojalaus bendradarbiavimo principo pagal ES sutarties 4 straipsnio 3 dalį, kaip neseniai pabrėžė ESTT¹¹⁶. Priežiūros institucijos gali, jei tinkama, nuspręsti konsultuotis su tokiomis institucijomis atlikdamos savo užduotis. Konsultuotis su tokiomis institucijomis gali būti teisiškai privaloma, kai priežiūros institucijos taiko arba aiškina ES teisės sričių, kuriose priežiūrą vykdo kitos institucijos, nuostatas.

4.2.1.5 Detalizavimas

139. Kita sutikimo davimo laisva valia sąlyga yra susijusi su detalizavimu. Detalizavimas yra vienas svarbiausių elementų vertinant, ar asmens duomenų tvarkymo tikslai yra pakankamai atskiri. Kai duomenų subjektui taikomas modelis „sutik arba mokėk“, jis, užuot turėjęs sutikti su asmens duomenų tvarkymo tikslų grupe, turėtų turėti galimybę laisvai pasirinkti, su kuriuo atskiru tikslu ar tikslais jis sutinka. Detalizavimas BDAR minimas 43 konstatuojamojoje dalyje: joje išaiškinta, kad sutikimas nelaikomas duotu laisva valia, jei pagal prašymą duoti sutikimą duomenų subjektai negali atskirai

¹¹⁴ Dėl to žr. EDAV gairių dėl 25 straipsnyje nustatytos pritaikytosios ir standartizuotosios duomenų apsaugos 2.0 versijos 70 punktą.

¹¹⁵ Žr. BDAR 57 straipsnio 1 dalies f punktą, kuris yra aktualus ir *ex officio* tyrimams.

¹¹⁶ ESTT sprendimas *Bundeskartellamt*, 53 punktas: „Pagal suformuotą jurisprudenciją šis principas reiškia, kad Sąjungos teisės srityse valstybės narės, įskaitant jų administracines institucijas, privalo gerbti viena kitą ir padėti viena kitai vykdamas Sutartyse numatytas užduotis, imtis visų priemonių užtikrinti, kad būtų įvykdytos pareigos, išplaukiančios, be kita ko, iš Sąjungos institucijų aktų, taip pat nesiimti jokių priemonių, kurios galėtų kelti pavojų Sąjungos tikslų įgyvendinimui [...]“

sutikti su įvairiais duomenų tvarkymo tikslais¹¹⁷. Detalizavimas glaudžiai siejasi su konkrečiu sutikimo reikalavimu, kaip išsamiau aptariama 4.2.3 skirsnyje¹¹⁸. Kaip anksčiau nurodė EDAV, „kai duomenys tvarkomi siekiant kelių tikslų, tinkamas sprendimas siekiant laikytis sąlygų, kad sutikimas būtų galiojantis, yra sutikimo detalizavimas, t. y. šių tikslų atskyrimas ir sutikimo gavimas dėl kiekvieno tikslo atskirai“¹¹⁹.

140. Ypač daug dėmesio reikėtų skirti sutikimo detalizavimui tada, kai tai susiję su vartotojų elgesiu grindžiama reklama didelėse interneto platformose, nes dėl esamos sudėtingos įvairių veiksmų dinamikos kyla nemažų iššūkių. Pažymėtina, kad šiomis aplinkybėmis interneto platformose, kuriose teikiama vartotojų elgesiu grindžiama reklama, yra naudojamos techniškai pažangia infrastruktūra, dažnai priklausančia skaitmeninei ekosistemai, kurioje, tikėtina, yra sutelkiama, analizuojama ir galbūt tikralaikiuose aukcionuose parduodama daugybė duomenų iš įvairių šaltinių. Esant tokiai įvairių veiksmų dinamikai, duomenų valdytojai negali pateikti duomenų subjektams prašymo bendrai sutikti su asmens duomenų tvarkymu keliais skirtingais tikslais, pvz., turinio suasmeninimo, reklamos suasmeninimo, paslaugų kūrimo, paslaugų tobulinimo, auditorijos vertinimo tikslais. Šiuo atžvilgiu EDAV primena, kad duomenų subjektai turėtų laisvai pasirinkti, su kuriuo tikslu jie sutinka, o ne gauti vieną bendrą prašymą sutikti su asmens duomenų tvarkymu keliais tikslais. Taigi ypač reikėtų skirti su paslaugos veikimu susijusius tikslus nuo vartotojų elgesiu grindžiamos reklamos tikslų, įskaitant susijusias duomenų tvarkymo operacijas¹²⁰. Susiję 4.2.2 ir 4.2.3 skirsniuose apibūdinti informacija grindžiamo ir konkrečiu sutikimo aspektai taip pat yra aktualūs šiuo atveju.

4.2.2 Informacija grindžiamas sutikimas

141. Informacija grindžiamas sutikimas aiškiai minimas BDAR 42 konstatuojamojoje dalyje: „[k]ad sutikimas būtų grindžiamas informacija, duomenų subjektas turėtų bent žinoti duomenų valdytojo tapatybę ir planuojamo asmens duomenų tvarkymo tikslus“.
142. Labai svarbu, **prieš gaunant** duomenų subjektų **sutikimą**, suteikti jiems informacijos, kad jie galėtų priimti informacija grindžiamus sprendimus ir suprasti, su kuo jie sutinka. Jei duomenų valdytojas nesuteikia galimybių susipažinti su informacija, tai reiškia, kad naudotojas neturi realios kontrolės ir sutikimas yra negaliojantis.
143. Todėl būtina informuoti duomenų subjektą apie tam tikrus realiam pasirinkimui labai svarbius elementus. Priklausomai nuo aplinkybių, gali reikėti daugiau informacijos, kad duomenų subjektas galėtų **iš tiesų suprasti atitinkamas asmens duomenų tvarkymo operacijas**¹²¹.

---

¹¹⁷ BDAR 32 konstatuojamojoje dalyje nustatyta, kad „sutikimas turėtų apimti visą duomenų tvarkymo veiklą, vykdomą tuo pačiu tikslu ar tais pačiais tikslais. Kai duomenys tvarkomi ne vienu tikslu, sutikimas turėtų būti duotas dėl visų duomenų tvarkymo tikslų.“

¹¹⁸ Žr. EDAV gairių dėl sutikimo 42 ir 55 punktus.

¹¹⁹ EDAV gairių dėl sutikimo 44 punktą.

¹²⁰ Tokiu tikslu gali būti atliekamos ir techninės duomenų tvarkymo operacijos, iš esmės susietos su reklamos tikslu, kaip antai reklamos rodymo dažnio ribojimas ar reklaminių kampanijų veiksmingumo vertinimas. Žr. EDAV atsakymo į Komisijos iniciatyvą dėl įsipareigojimo dėl slapukų (*EDPB reply to the Commission's Initiative for a voluntary business pledge to simplify the management by consumers of cookies and personalised advertising choices*) priedo p. 7.

¹²¹ EDAV pažymi, kad ESTT priėmė sprendimą, kuriame nustatyta, kad informacija „turi leisti [duomenų subjektui] lengvai nustatyti sutikimo, kurį jis galėtų duoti, pasekmes“ ir „užtikrinti, kad sutikimas būtų duotas žinant visas aplinkybes“. 2020 m. lapkričio 11 d. Europos Sąjungos Teisingumo Teismo sprendimas *Orange Romania /*

144. Kadangi sąlyga, kad sutikimas būtų grindžiamas informacija, yra susijusi ir su tokiais bendraisiais principais kaip skaidrumas, sąžiningumas ir atskaitomybė, vertinant modelius „sutiik arba mokėk“ privaloma atsižvelgti į šiuos principus (žr. 4.1 skirsnį). Be to, kadangi informacija grindžiamo ir konkretaus sutikimo sąlygos yra susijusios su duomenų subjektui teikiamos informacijos lygiu ir kokybe, šios nuomonės 4.2.2 skirsnis ir 4.2.3 skirsnis turėtų būti suprantami kaip vienas kitą papildantys.

4.2.2.1 Reikalavimai dėl sutikimo, kuris turi būti grindžiamas informacija, turinio

145. Taikant modelius „sutiik arba mokėk“ didelėse interneto platformose turėtų būti nustatyta, kokia informacija duomenų subjektams turėtų būti teikiama apie jų asmens duomenų tvarkymą vartotojų elgesiu grindžiamos reklamos tikslais. Apskritai, pagal atskaitomybės principą, duomenų valdytojai yra atsakingi už tai, kad būtų sukurtas ir dokumentuose užfiksuotas informavimo procesas, pagal kurį duomenų subjektai galėtų visapusiškai ir aiškiai suprasti savo galimo pasirinkimo vertę, apimtį ir pasekmes.

146. BDAR 42 konstatuojamojoje dalyje vartojamas žodis „bent“, taigi joje nėra išsamaus sąrašo, kokią informaciją reikia perduoti duomenų subjektui, kad būtų užtikrintas informavimas sutikimas. Minimalieji reikalavimai yra nurodyti duomenų valdytojo tapatybę ir apibūdinti duomenų tvarkymo veiklos tikslus. Tokie reikalavimai kiekvienu konkrečiu atveju pritaikomi pagal duomenų valdytojo planuojamą duomenų tvarkymo veiklą¹²².

147. Formuluote „duomenų subjektas turėtų žinoti“ nustatoma duomenų valdytojų atsakomybė užtikrinti, kad naudotojai suprastų, kokį duomenų tvarkymą vykdys duomenų valdytojas, kai naudotojas pradės naudotis paslauga. Tai apima pareigą informuoti naudotojus apie „antraplanę“ duomenų tvarkymo veiklą, apie kurią jie gali nežinoti. Jei nesuteikiama tinkamos informacijos, gali susidaryti informuotumo atžvilgiu asimetriška padėtis ir duomenų subjektai gali nesugebėti numatyti, kaip bus tvarkomi jų asmens duomenys¹²³. Didelėse interneto platformose turėtų būti užtikrinama, kad duomenų subjektai aiškiai suprastų asmens duomenų tvarkymo veiklą ir bet kokius reikšmingus pokyčius, pavyzdžiui, kai tokioje platformoje pereinama prie modelio „sutiik arba mokėk“.

148. Vartotojų elgesiu grindžiamos reklamos aplinkybėmis svarbu suteikti pakankamai detalizuotos informacijos, kad duomenų subjektai galėtų suprasti, su kuriais paslaugos aspektais jie sutinka, bet vis vien galėtų nesutikti su kitais aspektais. Kad gautas sutikimas būtų galiojantis, privaloma suteikti detalizuotos informacijos, kuria remdamiesi duomenų subjektai galėtų skirti įvairius duomenų tvarkymo tikslus. Šiuo atžvilgiu duomenų subjektams didelėse interneto platformose neturėtų reikėti sutikti su duomenų tvarkymo veikla, kurios tikslas nėra tinkamai apibrėžtas ar yra nevienaprasmiškas. Pavyzdžiui, duomenų subjektui turėtų būti aišku, kokiais tikslais renkami jo duomenys, kokie duomenys renkami kiekvienu iš tikslų ir kodėl tai daroma¹²⁴. Duomenų tvarkymo veiklos tikslas didelėse interneto platformose neturėtų būti apibūdinamas pernelyg plačiomis sąvokomis (pvz., „komerciniai tikslai“ ar

---

Autoritatea Națională de Supraveghere a Prelucrării Datelor cu Caracter Personal (ANSPDCP), C-61/19, ECLI:EU:C:2020:901, 40 punktas.

¹²² Dėl informacija grindžiamo sutikimo būtino turinio reikalavimų žr. EDAV gairių dėl sutikimo 3.3.1 skirsnį.

¹²³ Šiuo atžvilgiu EDAV pažymi, kad Nesąžiningos komercinės veiklos direktyvos (2021 m. gruodžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2005/29/EB dėl nesąžiningos įmonių komercinės veiklos vartotojų atžvilgiu vidaus rinkoje, OL C 526, p. 1–129) 7 straipsnio 1 ir 2 dalyse nustatyta įmonių pareiga suteikti visą informaciją, reikalingą vidutiniam vartotojui, kad jis galėtų priimti informaciją grindžiamą sprendimą.

¹²⁴ EDAV gairėse dėl sutikimo žr. skirsnį „Reikalavimai dėl sutikimo, kuris turi būti „pagrįstas informacija“, būtino turinio“ (64 ir 65 punktai).

„suasmeninimas“), kad duomenų subjektas galėtų suprasti savo pasirinkimo pasekmes. Šiuo atžvilgiu taip pat yra svarbūs 4.2.3 skirsnyje nurodyti konkretaus sutikimo reikalavimų aspektai.

149. Didelėse interneto platformose turėtų būti sąžiningai ir išsamiai apibūdinamas tikslas, kuriuo gaunamas sutikimas. Pavyzdžiui, didelėse interneto platformose apibūdinant asmens duomenų tvarkymo tikslą galima neapsiriboti vien nauda, kurią tai teikia duomenų subjektams (pvz., labiau suasmeninta naudotojo patirtis), jei toks asmens duomenų tvarkymas turi ir kitokių pasekmių jiems (pvz., profiliavimas, privatumą ribojantis sekimas ar kt.).
150. Taikant modelius „sutik arba mokėk“ duomenų subjektams suteikiamos pasirinkimo galimybės turi atitikti informaciją, kuri jiems suteikiama. Duomenų subjektui turi būti aišku, už ką konkrečiai jis mokėtų mokėstį ir kaip tai paveiktų susijusį duomenų tvarkymą. Kai suteikiama informacijos apie pagal kiekvieną iš pasirinkimo galimybių duomenų valdytojo taikomus verslo modelius, tokia informacija neturėtų atstoti informacijos apie asmens duomenų tvarkymą.
151. Be to, vartotojų elgesiu grindžiama reklama neišvengiamai siejasi su duomenų subjekto veiklos internete profiliavimu ir dažnai jai naudojami netiesiogiai iš duomenų subjekto gauti asmens duomenys. Ryšiai, sudarantys profiliavimo procesą, ir keitimasis duomenimis tarp duomenų valdytojo ir trečiųjų šalių dažnai yra neskaidrūs. Toks neskaidrumas gali būti, pavyzdžiui, tada, kai pakaitomis naudojami platformoje ir ne platformoje gauti duomenys. Didelėse interneto platformose gali būti profiliavimo tikslais tvarkomi ir pačioje platformoje, ir iš kitų šaltinių surinkti asmens duomenys. Duomenų valdytojams tenka atsakomybė užtikrinti, kad duomenų subjektai suprastų per profiliavimo procesus taikomus metodus¹²⁵. Šiomis aplinkybėmis, kaip nurodyta BDAR 60 konstatuojamojoje dalyje, informacijos apie profiliavimą teikimas į duomenų valdytojo pareigas užtikrinti skaidrumą pagal BDAR 5 straipsnio 1 dalies a punktą.
152. Duomenų valdytojai turėtų suteikti tinkamą informaciją apie kiekvieną savo siūlomą paslaugos versiją, taip pat tada, kai pagal vieną ar kelias iš jų nereikia duoti sutikimo su asmens duomenų tvarkymu vartotojų elgesiu grindžiamos reklamos tikslais. Tai taikoma ir nemokamai alternatyvai be vartotojų elgesiu grindžiamos reklamos (žr. 4.2.1.1 skirsinį). Duomenų valdytojas turėtų skaidriai nurodyti teisinį pagrindą, kuriuo grindžiamas duomenų subjektų asmens duomenų tvarkymas pagal kiekvieną iš pasirinkimo galimybių.
153. Didelėse interneto platformose teikiant informaciją duomenų subjektams, reikėtų apsvarstyti poreikį pateikti visų pirma šiuos duomenis:
  - asmens duomenų gavėjus ar gavėjų kategorijas (kai taikytina);
  - faktą, kad duomenų valdytojas ketina perduoti asmens duomenis į trečiąją valstybę, ir laikotarpį, kurį bus saugomi asmens duomenys (kai taikytina);
  - duomenų, kuriuos duomenų valdytojas turi nepriklausomai nuo to, ar duomenų subjektas sutinka su vartotojų elgesiu grindžiama reklama, surinkimą ir tvarkymą;
  - duomenų subjekto teisę bet kada atšaukti sutikimą, taip pat susijusias pasekmes, ir

---

¹²⁵ 29 straipsnio darbo grupė, WP251 1 red., 2017 m. spalio 3 d., „Automatizuoto atskirų sprendimų priėmimo ir profiliavimo pagal Reglamentą 2016/679 gairės“, paskutinį kartą peržiūrėta ir patvirtinta 2018 m. vasario 6 d., EDAV patvirtinta 2018 m. gegužės 25 d., (toliau – 29 straipsnio darbo grupės gairės dėl automatizuoto atskirų sprendimų priėmimo) p. 9.

- duomenų sujungimą arba pakaitinį duomenų iš įvairių šaltinių naudojimą, t. y. ar duomenys sujungiami (ir kiek jie sujungiami) su duomenimis, surinktais teikiant kitas (to paties duomenų valdytojo) paslaugas, ir kitų duomenų valdytojų surinktais duomenimis.

4.2.2.2 *Kaip teikti informaciją*

4.2.2.2.1 *Pranešimo laikas ir pateikimas*

154. Didelėse interneto platformose turėtų būti suteikiama išsami informacija dar prieš pradėdant tvarkyti duomenis vartotojų elgesiu grindžiamos reklamos tikslais. Pavyzdžiui, galima glaustai išdėstyti, kuo skiriasi kiekviena iš pasirinkimo galimybių, siūlomų pagal modelį „sutik arba mokėk“, ir tada pateikti išsamią ir detalizuotą informaciją apie kiekvieną iš galimybių, kiekvienai iš jų priskiriant aiškiai pažymėtus ir atskirus mygtukus.
155. Rekomendacijos, pateiktos EDAV gairėse dėl manipuliatyvių dizaino sprendimų socialinės žiniasklaidos platformų sąsajose, yra aktualios nustatant, koku būdu informacija turėtų būti pranešama duomenų subjektams¹²⁶. Be to, duomenų subjektams turėtų būti suteikiama pakankamai laiko išnagrinėti gautą informaciją¹²⁷.

4.2.2.2.2 *Skaidrumo reikalavimai*

156. Didelėse interneto platformose diegiant modelį „sutik arba mokėk“ turėtų būti atsižvelgiama į Gaires dėl skaidrumo pagal BDAR¹²⁸.
157. Teikiant informaciją vartotinos kalbos elementai – tai turi būti „glausta“ ir „aiški ir paprasta kalba“ – reiškia, kad duomenų valdytojas turi pritaikyti duomenų subjektams adresuojamą kalbą¹²⁹. Tai reiškia, kad informacija turėtų būti teikiama taip, kad būtų aiški ir suprantama tikslinei auditorijai.
158. Siekdamas laikytis šių skaidrumo reikalavimų, duomenų valdytojas turėtų įvertinti, kokiai auditorijai jis teikia paslaugas. Apibrėžę savo auditoriją duomenų valdytojai turėtų nustatyti, kokia kalba ir komunikacijos būdas yra tinkami. Taip jie turėtų užtikrinti, kad jų auditorija suprastų paslaugą ir naudotųsi paslauga poveikį asmens duomenims.
159. Turi būti vartojamos tokios formuluotės, kad būtų aiškiai nurodytos duomenų subjekto pasirinkimo pasekmės jo asmens duomenų tvarkymui¹³⁰. Pavyzdžiui, duomenų valdytojas turi duomenų subjektui paaiškinti ne tik tai, kad nuo duomenų subjekto pasirinkimo priklausys, ar reklama bus, ar ne, bet ir tai, kad nuo jo pasirinkimo priklausys, ar duomenų valdytojas tvarkys asmens duomenis (ir koku mastu tai bus daroma) vartotojų elgesiu grindžiamos reklamos tikslais.
160. Duomenų valdytojai, priklausomai nuo teikiamos interneto platformos pobūdžio, gali naudotis įvairiais informacijos teikimo kanalais. Pavyzdžiui, informacija duomenų subjektams gali būti teikiama vaizdo įrašuose, kuriuose paaiškinama, kuo skiriasi įvairios alternatyvos, arba interaktyviuose tinklalapiuose, kuriuose pateikiama pavyzdžių, kaip paslauga atrodys pasirinkus įvairius galimus variantus. Duomenų

¹²⁶ EDAV gairės dėl manipuliatyvių dizaino sprendimų.

¹²⁷ Dėl to taip pat žr. EDAV gairių dėl manipuliatyvių dizaino sprendimų 43–48 punktus.

¹²⁸ 29 straipsnio darbo grupė, WP260 1 red., „Skaidrumo užtikrinimo pagal Reglamentą (ES) 2016/679 gairės“, patvirtinta 2017 m. lapkričio 29 d., paskutinį kartą peržiūrėta ir patvirtinta 2018 m. balandžio 11 d., EDAV patvirtinta 2018 m. gegužės 25 d., (toliau – 29 straipsnio darbo grupės gairės dėl skaidrumo).

¹²⁹ 29 straipsnio darbo grupės gairių dėl skaidrumo 13 punkte nurodyta, kad „[v]ertimas į vieną ar daugiau kitų kalbų turėtų būti pateikiamas tais atvejais, kai duomenų valdytojo veikla yra orientuota į tomis kitomis kalbomis kalbančius duomenų subjektus“.

¹³⁰ EDAV gairių dėl sutikimo 70 punktas.

valdytojai galėtų, siekdami pasirinkti tinkamiausią informacijos teikimo kanalą, atlikti bandymus dalyvaujant naudotojams.

4.2.3 Konkretus sutikimas

161. BDAR 6 straipsnio 1 dalies a punkte nustatyta, kad sutikimas turi būti duodamas „vienu ar keliais konkrečiais“ tikslais. Reikalavimas, kad sutikimas būtų „konkretus“, yra glaudžiai susijęs su reikalavimais, kad sutikimas taip pat būtų „grindžiamas informacija“ ir „detalizuotas“. Kad sutikimas būtų konkretus, didelėse interneto platformose turėtų būti nustatytas konkretus, aiškus ir teisėtas duomenų tvarkymo veiklos, dėl kurios gaunamas sutikimas, tikslas ir duomenų subjektams turėtų būti suteikta pakankamai informacijos apie tokią duomenų tvarkymo veiklą¹³¹. Reikia vengti laipsniškai plėsti ar sulieti duomenų tvarkymo tikslus (tai dar vadinama nemotyvuotu nukrypimu nuo funkcijų, angl. *function creep*), nes tai kliudytų taikyti tikslo apribojimo principą ir jam prieštarautų¹³².
162. Atsižvelgiant į sudėtingą su vartotojų elgesiu grindžiama reklama susijusios duomenų tvarkymo veiklos sistemą, didelėse interneto platformose turėtų būti tiksliai apibrėžti ir apriboti duomenų tvarkymo veiklos tikslai. Duomenų valdytojas turi nurodyti vartotojų elgesiu grindžiamos reklamos tikslus, kad naudotojas galėtų suprasti, kokia duomenų tvarkymo veikla vykdoma kiekvienu tikslu, ir nuspręsti, ar duoti sutikimą¹³³.
163. Didelėse interneto platformose turėtų būti kiekvienu konkrečiu atveju įvertinta ir dokumentuose užfiksuota, ar jose teikiant vartotojų elgesiu grindžiamą reklamą yra įvairiais tikslais tvarkomi asmens duomenys ir reikia prašyti atskiro sutikimo dėl šių tikslų¹³⁴. Kita vertus, atskiro sutikimo gali nereikėti dėl techninių procesų, kurie gali būti nedalomai susiję su vienu tikslu¹³⁵. Taip pat reikėtų atsižvelgti į 4.2.1.5 skirsnyje (dėl detalizavimo) ir 4.2.2 skirsnyje (dėl informacija grindžiamo sutikimo) nurodytus aspektus.

4.2.4 Nedviprasmiškas valios išreiškimas

164. Kad sutikimas būtų galiojantis pagal BDAR 4 straipsnio 11 punktą, jis turi būti, be kita ko, nedviprasmiškas „duomenų subjekto [valios išreiškimas] pareiškimu arba „vienareikšmiais veiksmais“, kuriais jis sutinka, kad būtų tvarkomi su juo susiję asmens duomenys“¹³⁶. Tai reiškia, kad turi būti aišku, kad duomenų subjektas yra davęs sutikimą su konkrečiu duomenų tvarkymu¹³⁷.

---

¹³¹ Taip pat žr. 28 konstatuojamąją dalį, kurioje nurodyta, kad tikslai „turi būti [...] nustatyti jau renkant duomenis“. EDAV gairių dėl sutikimo 56 punktas.

¹³² EDAV gairių dėl sutikimo 56 punktas.

¹³³ Žr. 29 straipsnio darbo grupės nuomonę 3/2013 dėl tikslo apribojimo (WP 203), p. 16: „Dėl šių priežasčių pernelyg nekonkretus ar bendras tikslas, toks kaip, pavyzdžiui, „vartotojų įspūdžių gerinimas“, „rinkodaros tikslai“, „IT saugumo tikslai“ ar „būsimi tyrimai“, jeigu nėra labiau detalizuotas, paprastai neatitinka „konkretaus“ tikslo kriterijų.“

¹³⁴ Žr., pvz., ESTT sprendimo *Bundeskartellamt* 151 punktą: „tikslinga [turėti galimybę] duoti atskirus sutikimus šiems duomenims ir *Off Facebook* duomenims tvarkyti“.

¹³⁵ EDAV atsakymo į Komisijos iniciatyvą dėl įsipareigojimo dėl slapukų (*EDPB reply to the Commission's Initiative for a voluntary business pledge to simplify the management by consumers of cookies and personalised advertising choices*) p. 7 (ten nurodyta, kad „jeigu naudotojas sutinka, kad jo galiniame įrenginyje būtų prieinama arba saugoma informacija aiškiai apibūdintu reklamos tikslu, toks tikslas gali apimti technines duomenų tvarkymo operacijas, nedalomai susijusias su reklamos tikslu, kaip antai slapukų naudojimą reklamos rodymo dažniui riboti arba reklaminių kampanijų veiksmingumui vertinti. Tokios techninės duomenų tvarkymo operacijos gali apimti prieigą prie informacijos arba jos saugojimą galiniame įrenginyje“).

¹³⁶ Sprendimas *Orange Romania*, C-61/19, ECLI:EU:C:2020:901, 36 punktas.

¹³⁷ EDAV gairių dėl sutikimo 75 punktas.

165. Duomenų valdytojai turėtų atidžiai suplanuoti tai, koku būdu duomenų subjektų prašoma duoti sutikimą, ypač kai duomenų valdytojai ketina gauti sutikimą kitais tikslais nei vartotojų elgesiu grindžiama reklama (pvz., paslaugų tobulinimo ar turinio suasmeninimo tikslais). Apskritai negalima laikyti, kad duomenų subjektai vienu veiksmu nedviprasmiškai išreiškia sutikimą su visais asmens duomenų tvarkymo tikslais, jei būtų tikslinga, kad duomenų subjektai galėtų išsamiau išreikšti savo pageidavimus.
166. Pagal modelius „sutik arba mokėk“ naudotojų prašoma duoti sutikimą su tam tikra duomenų tvarkymo veikla, kad jie galėtų naudotis paslauga nemokėdami mokesčio. Kai naudotojas duoda sutikimą su duomenų tvarkymo veikla, dėl kurios įgyja galimybę nemokamai naudotis paslauga, turėtų būti, atsižvelgiant į „konkrečiau“ sutikimo reikalavimus, laikoma, kad naudotojas duoda sutikimą tik su ta konkrečia duomenų tvarkymo veikla. Norint laikyti sutikimą aiškiai duotu kitais tikslais, naudotojas turėtų aktyviai pasirinkti tuos tikslus.
167. Dar vienas nedviprasmiškam valios išreiškimui svarbus aspektas yra tai, kad naudotojo nebūtų siekiama paveikti manipulytiviais dizaino sprendimais ir kad įvairios pasirinkimo galimybės būtų pristatomos vienodai. Šiuo atžvilgiu EDAV taip pat primena apie savo Gaires dėl manipulytivyų dizaino sprendimų socialinės žiniasklaidos platformų sąsajose¹³⁸.
168. Esant modeliams „sutik arba mokėk“ yra svarbu, pavyzdžiui, prisiminti, kad naudotojai gali duoti sutikimą būdami suklaidinti, jei duomenų valdytojai pateikia nevienaprasmišką informaciją. Taip yra tuo atveju, kai sutikimas gaunamas vartojant tokias formuluotes kaip „tiesiog tęsti veiklą“ arba „nemokamai tęsti veiklą“¹³⁹. Šiais atvejais nemokėjimo faktas akcentuojamas taip, kad neaišku, jog nemokamo varianto pasirinkimas reiškia sutikimą su asmens duomenų tvarkymu¹⁴⁰. Taigi, siekiant užtikrinti nedviprasmišką valios išreiškimą, užduodami klausimai turėtų būti tiksliai ir skaidriai suformuluoti, o sutikimas su asmens duomenų tvarkymu neturėtų būti perteikiamas tik kaip galimybė nemokėti mokesčio.

4.3 Papildomi elementai

4.3.1 Sutikimo atšaukimas

169. BDAR 7 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad duomenų subjektas turi teisę bet kuriuo metu atšaukti savo sutikimą. Be to, pagal BDAR 7 straipsnio 3 dalį, „[a]tšaukti sutikimą turi būti taip pat lengva kaip jį duoti“¹⁴¹. Reikalavimas, kad duotą sutikimą būtų lengva atšaukti, yra būtinas galiojančio sutikimo pagal BDAR aspektas¹⁴². Konkrečiau būdo įvykdyti šiuos reikalavimus nenustatyta. Taigi, apskritai būtina kiekvienu konkrečiu atveju įvertinti, ar yra suteikiama lengvai prieinama, teisinius reikalavimus atitinkanti galimybė atšaukti sutikimą¹⁴³. Šis dalykas priklauso ir nuo to, ar galimybė atšaukti sutikimą

¹³⁸ EDAV gairės dėl manipulytivyų dizaino sprendimų.

¹³⁹ EDAV gairių dėl sutikimo 84 punktas.

¹⁴⁰ Žr. EDAV gairių dėl manipulytivyų dizaino sprendimų I priede pateikto kontrolinio sąrašo 4.6.2 punktą.

¹⁴¹ Tai nebūtinai turi būti visada atliekama tuo pačiu veiksmu, tačiau kai sutikimas gaunamas elektroninėmis priemonėmis tik vienu pelės ar klaviatūros klavišo spustelėjimu ar ekrano perbraukimu, duomenų subjektams turi būti praktiškai suteikta galimybė taip pat lengvai tą sutikimą atšaukti. EDAV gairių dėl sutikimo 113 ir 114 punktai.

¹⁴² EDAV gairių dėl sutikimo 116 punktas.

¹⁴³ Žr. ataskaitos *Report of the work undertaken by the EDPB Cookie Banner Taskforce* 35 punktą.

yra aiškiai nurodyta ir atpažįstama ir nėra perteikiama naudojant klaidinamą ar manipuliatyvų dizainą¹⁴⁴.

170. Duomenų valdytojas privalo prieš tai, kai faktiškai duodamas sutikimas, informuoti duomenų subjektą apie teisę atšaukti sutikimą¹⁴⁵. Duomenų valdytojas taip pat turi informuoti duomenų subjektus apie tai, kaip galima šia teise pasinaudoti¹⁴⁶.
171. Duomenų subjektai turėtų turėti galimybę atšaukti sutikimą nepatirdami žalos¹⁴⁷. Svarbu pažymėti, kad jeigu duomenų subjektas atšaukdamas sutikimą patiria žalos, galima daryti išvadą, kad sutikimas niekada nebuvo galiojantis, ir duomenų valdytojui tenka atsakomybė ištrinti visus naudotojo asmens duomenis, surinktus remiantis tokiu negaliojančiu sutikimu¹⁴⁸.
172. Pagal nagrinėjamus modelius „sutik arba mokėk“ pirmiausia būtina skirti pasinaudojimą teise atšaukti sutikimą nuo naudotojo noro toliau naudotis paslauga po sutikimo atšaukimo. Svarbu pateikti skaidrią ir aiškiai atpažįstamą informaciją apie tai, kaip galima pasinaudoti teise atšaukti sutikimą, kad nesusidarytų įspūdžio, jog atšaukus sutikimą būtų automatiškai pereita prie mokamo abonemento. Tokiais atvejais naudotojui, pasinaudojus teise atšaukti sutikimą, teks vėl rinktis, ar duoti sutikimą su asmens duomenų tvarkymu vartotojų elgesiu grindžiamos reklamos tikslais, ar pereiti prie mokamo abonemento (arba pasirinkti nemokamą alternatyvą be vartotojų elgesiu grindžiamos reklamos, jei tai siūloma). Į klausimą dėl šios pasekmės turėtų būti atsakoma taip pat, kaip ir bendrąjį klausimą, ar laisvas pasirinkimas yra galimas pagal modelius „sutik arba mokėk“. Taigi standartas, pagal kurį nustatoma, ar yra patiriama žalos, nurodytas 4.2.1.2 skirsnyje („Žala“) pateiktuose paaiškinimuose. Jei konkrečiu atveju įvertinama, kad laisvas pasirinkimas yra galimas, tai turėtų būti taikoma ir sutikimo atšaukimui, nes priešingu atveju sutikimas visada būtų negaliojantis.
173. Nepaisant to, turėtų būti aišku, kad naudotojo, pirmiau davusio sutikimą su asmens duomenų tvarkymu vartotojų elgesiu grindžiamos reklamos tikslais, sprendimas užsisakyti mokamą paslaugos versiją yra jo duoto sutikimo atšaukimas. O mokamo abonemento nutraukimas, priešingai, nereiškia sutikimo davimo.
174. Siekiant įvertinti, ar teisė atšaukti sutikimą atitinka BDAR reikalavimus, reikėtų atsižvelgti ir į naudojimosi teise atšaukti sutikimą pasekmes. EDAV gairėse dėl sutikimo paaiškinta, kad pagal bendrą taisyklę, jei sutikimas atšaukiamas, visos duomenų tvarkymo operacijos, kurios buvo pagrįstos sutikimu ir vykdytos prieš atšaukiant sutikimą ir laikantis BDAR, tebėra teisėtos, tačiau duomenų valdytojas turi sustabdyti susijusias duomenų tvarkymo operacijas¹⁴⁹. Jei nėra kito teisėto pagrindo, kuriuo būtų grindžiamas toks duomenų tvarkymas, įskaitant tolesnį jų saugojimą, duomenų valdytojas turėtų ištrinti duomenis¹⁵⁰.
175. Todėl, atšaukus sutikimą su asmens duomenų tvarkymu vartotojų elgesiu grindžiamos reklamos tikslais, turėtų būti nutraukta visa duomenų tvarkymo veikla, kuri buvo leista duomenų subjekto

---

¹⁴⁴ Taip pat žr. Skaitmeninių rinkų akto 37 konstatuojamąją dalį: „Galiausiai, atšaukti sutikimą turėtų būti taip pat lengva, kaip ir jį duoti. Prieigos valdytojai neturėtų kurti, organizuoti ar eksploatuoti savo elektroninių sąsajų taip, kad galutiniai naudotojai būtų klaidinami, jais būtų manipuluojama ar būtų kitaip iš esmės iškraipoma ar sumažinama jų galimybė laisvai duoti sutikimą.“

¹⁴⁵ BDAR 7 straipsnio 3 dalis.

¹⁴⁶ EDAV gairių dėl sutikimo 116 punktas.

¹⁴⁷ BDAR 42 konstatuojamoji dalis, EDAV gairių dėl sutikimo 46, 114 punktai.

¹⁴⁸ EDAV gairių dėl sutikimo 49 punktas.

¹⁴⁹ EDAV gairių dėl sutikimo 117 punktas.

¹⁵⁰ EDAV gairių dėl sutikimo 117 punktas.

sutikimu. Tai turi poveikį ne tik duomenų saugojimui ir (arba) prieigai prie jų galiniame įrenginyje vartotojų elgesiu grindžiamos reklamos tikslais, bet ir vėlesniam tokiems tikslais surinktų duomenų tvarkymui (pvz., kai šiais duomenimis toliau dalijamasi su trečiosiomis šalimis). Tai ypač aktualu tomis aplinkybėmis, kai duomenų valdytojas, naudodamasis dideliu reklamos tinklu, tikslingai orientuojasi į asmenis ir juos seka keliose interneto svetainėse.

176. ESTT sprendime *Proximus*¹⁵¹ padarytos išvados taip pat taikomos vartotojų elgesiu grindžiamos reklamos aplinkybėmis, ypač kai naudojami tokie internetinės rinkodaros metodai kaip tikralaikiai aukcionai. Be to, jeigu tokiais aplinkybėmis, kai sutikimas gali būti visiems duomenų valdytojams duotas vienu spustelėjimu, naudotojui tektų pačiam pasinaudoti savo teise atšaukti sutikimą, duotą kiekvienam dalyvaujančiam duomenų valdytojui, tai taip pat prieštarautų principui, pagal kurį atšaukti sutikimą turi būti taip pat paprasta kaip ir jį duoti. Be to, visų pirma kai kuriami ir pildomi naudotojų profiliai, naudojami vartotojų elgesiu grindžiamos reklamos tikslais, atšaukus sutikimą tie profiliai turėtų būti ištrinti ir nebeturėtų būti tvarkomi, įskaitant tvarkymą kitu tikslu pagal kitą teisinį pagrindą, nebent asmens duomenys jau nuo pat pradžių būtų tvarkomi kitu tikslu pagal galiojantį teisinį pagrindą.

4.3.2 Sutikimo atnaujinimas

177. BDAR nenustatyta konkretaus termino, kaip dažnai sutikimas turėtų būti atnaujinamas arba kaip ilgai sutikimas gali būti laikomas išreiškiančiu duomenų subjekto valią. Duomenų valdytojai turėtų atlikti šį vertinimą kiekvienu konkrečiu atveju.

EDAV savo gairėse pateikė kriterijų, galinčių padėti duomenų valdytojams nustatyti, kaip ilgai sutikimas turėtų būti laikomas galiojančiu, įskaitant aplinkybes, iš pradžių duoto sutikimo apimtį ir duomenų subjekto lūkesčius¹⁵². Atliekant tokį vertinimą, priklausomai nuo konkrečių kiekvieno atvejo aplinkybių, gali reikėti atsižvelgti ir į kitų ES teisės aktų nuostatas, kaip antai Skaitmeninių rinkų akto 5 straipsnio 2 dalies nuostatą.

178. Vartotojų elgesiu grindžiamos reklamos aplinkybėmis, atsižvelgiant į privatumą ribojantį asmens duomenų tvarkymo pobūdį, atrodo tinkama nustatyti ribotą laikotarpį, kuriuo sutikimas galiotų (pvz., vienus metus)¹⁵³.

---

¹⁵¹ ESTT sprendimas *Proximus NV / Gegevensbeschermingsautoriteit*, C-129/21, ECLI:EU:C:2022:833. Sprendime *Proximus* ESTT nustatė, kad kai įvairūs duomenų valdytojai remiasi vieninteliu duomenų subjekto sutikimu, norint atšaukti tokį duomenų subjekto duotą sutikimą, jam pakanka kreiptis į bet kurį iš šių duomenų valdytojų (84 punktas). ESTT taip pat nustatė, kad „siekdamas užtikrinti [duomenų subjekto] teisės atšaukti savo sutikimą veiksmingumą ir užtikrinti, kad duomenų subjekto sutikimas būtų griežtai susijęs su tikslu, dėl kurio jis buvo duotas, duomenų valdytojas, kurio atveju atitinkamas duomenų subjektas atšaukė savo sutikimą tvarkyti jo asmens duomenis, iš tikrųjų privalo informuoti apie šį sutikimo atšaukimą visus asmenis, kurie jam perdavė tokius duomenis, taip pat asmenį, kuriam jis savo ruožtu perdavė tokius duomenis. Vėliau taip informuoti duomenų valdytojai taip pat privalo perduoti šią informaciją kitiems duomenų valdytojams, kuriems jie pranešė apie tokius duomenis“ (85 punktas).

¹⁵² EDAV gairių dėl sutikimo 110 punktas.

¹⁵³ Taip pat žr. 29 straipsnio darbo grupės nuomonę dėl vartotojų elgesiu grindžiamos internetinės reklamos, p. 16.

5 IŠVADOS

179. EDAV pabrėžia, kad didelių interneto platformų įdiegtų modelių „sutik arba mokėk“ taikymo aplinkybėmis duomenų valdytojams reikia laikytis visų BDAR reikalavimų, visų pirma galiojančio sutikimo reikalavimų, kaip aprašyta šioje nuomonėje, o kartu reikia įvertinti kiekvieno atvejo ypatumus.

Reikia daryti išvadą, kad daugeliu atvejų didelėse interneto platformose neįmanoma laikytis reikalavimų gauti galiojantį sutikimą, jei jų naudotojams leidžiama rinktis tik iš dviejų variantų – sutikti, kad asmens duomenys būtų tvarkomi vartotojų elgesiu grindžiamos reklamos tikslais, arba sumokėti mokestį.

180. EDAV primena, kad asmens duomenys negali būti laikomi preke, kuria galima prekiauti, ir didelėse interneto platformose turėtų būti atsižvelgiama į poreikį neleisti, kad pagrindinė teisė į duomenų apsaugą būtų paversta elementu, kuris būtų duomenų subjektams prieinamas tik už užmokestį. Todėl tokia praktika, kai siūloma (tik) mokama alternatyva paslaugai, kuria naudojantis asmens duomenys tvarkomi vartotojų elgesiu grindžiamos reklamos tikslais, nebeturėtų būti įprasta duomenų valdytojų praktika. Priešingai, kuriant alternatyvą paslaugos versijai, apimančiai vartotojų elgesiu grindžiamą reklamą, didelėse interneto platformose reikėtų apsvarstyti galimybę suteikti duomenų subjektams „lygiavertę alternatyvą“, kurią pasirinkus nereikėtų mokėti mokesčio (pvz., įtraukiant kitokios formos reklamą, kuri nebūtų vartotojų elgesiu grindžiama reklama).

181. Jei duomenų valdytojai nuspręstų suteikti duomenų subjektams „lygiavertę alternatyvą“, už kurią būtų mokamas mokestis, jie, siekdami užtikrinti realų pasirinkimą ir kad nebūtų taip, kad naudotojai galėtų rinktis tik iš dviejų variantų – mokėti mokestį arba sutikti, kad jų duomenys būtų tvarkomi vartotojų elgesiu grindžiamos reklamos tikslais, turėtų apsvarstyti galimybę pasiūlyti dar vieną – nemokamą – alternatyvą be vartotojų elgesiu grindžiamos reklamos, pvz., su tokios formos reklama, kad būtų tvarkoma mažiau (arba visai netvarkoma) asmens duomenų. Vertinant tam tikrus kriterijus, kuriuos turi atitikti galiojantis sutikimas pagal BDAR, tai yra itin svarbus veiksnys.

Daugeliu atvejų tai, ar duomenų valdytojas nemokamai siūlo dar vieną alternatyvą be vartotojų elgesiu grindžiamos reklamos, turės esminės reikšmės vertinant sutikimo galiojimą, visų pirma pagal žalos aspektą. Todėl didelėse interneto platformose reikėtų rimtai apsvarstyti galimybes pasiūlyti nemokamą alternatyvą be vartotojų elgesiu grindžiamos reklamos.

182. Remdamasi Nyderlandų, Norvegijos ir Vokietijos (Hamburgo) priežiūros institucijų prašymu pateikti nuomonę ir pirmiau išdėstyta analize, EDAV daro išvadą, kad **didelių interneto platformų** (kaip apibūdėta šioje nuomonėje) **gautas sutikimas su asmens duomenų tvarkymu pagal modelius „sutik arba mokėk“ dėl vartotojų elgesiu grindžiama reklamos gali būti laikomas galiojančiu tik jei tokios platformos, laikydamosi atskaitomybės principo, gali įrodyti, kad įvykdyti visi galiojančio sutikimo reikalavimai**, t. y. kad:

- sutikimas **duotas laisva valia**. Šiuo atžvilgiu didelėse interneto platformose turėtų būti apsvarstomi, be kita ko, šie elementai:
  - ar duomenų subjektas patiria **žalos** dėl to, kad neduoda sutikimo arba sutikimą atšaukia. Šiuo atžvilgiu didelėse interneto platformose, kuriose naudojami modeliai „sutik arba mokėk“, turėtų būti užtikrinama, kad bet koks taikomas mokestis nebūtų toks, kad iš duomenų subjektų būtų faktiškai atimta galimybė laisvai pasirinkti (pavyzdžiui, primygtinai raginant juos duoti sutikimą). Be to, žalos gali būti patirta, kai duomenų subjektai

nesumoka mokesčio, reikalingo norint nesutikti su asmens duomenų tvarkymu, ir dėl to jiems gresia netekti galimybės naudotis paslauga, jei jie nesutiktų su asmens duomenų tvarkymu, ypač tais atvejais, kai paslauga atlieka svarbią funkciją arba turi lemiamą reikšmę dalyvavimui visuomenės gyvenime ar profesiniuose tinkluose, ir dar labiau tada, kai esama susaistymo ar tinklo efekto. Todėl, kai didelėse interneto platformose sutikimas su asmens duomenų tvarkymu gaunamas taikant modelį „sutik arba mokėk“, tikėtina, kad gali būti padaryta žalos;

- ar yra duomenų subjekto ir didelės interneto platformos **galios disbalansas**. Šiuo atžvilgiu tam tikri veiksniai (kurių baigtinio sąrašo nepateikta ir kurie nebūtinai turi būti taikomi visi kartu) gali palengvinti šį didelių interneto platformų kiekvienu konkrečiu atveju atliekamą vertinimą: tai, be kita ko, įmonės padėtis rinkoje, susaistymo ar tinklo efekto buvimas, duomenų subjekto priklausomumo nuo paslaugos lygis ir paslaugos tikslinė ar pagrindinė auditorija; tais atvejais, kai esama aiškaus galios disbalanso, sutikimas gali būti naudojamas tik „išimtinėmis aplinkybėmis“ ir tik kai duomenų valdytojas, laikydamasis atskaitomybės principo, gali įrodyti, kad duomenų subjektas „nepatirtų visiškai jokių neigiamų pasekmių“, jei sutikimo neduotų, ypač jei duomenų subjektams pasiūloma jokio neigiamo poveikio neturinti alternatyva;
- ar būtina duoti sutikimą norint gauti prekes ar paslaugas, net jei sutikimu grindžiamas duomenų tvarkymas nėra būtinas sutarčiai, taikytinai tokių prekių ar paslaugų pasiūlai, vykdyti. EDAV pažymi, jog Europos Sąjungos Teisingumo Teismas (ESTT) savo sprendime *Bundeskartellamt* nustatė, kad naudotojams, kurie atsisako sutikti su konkrečiomis duomenų tvarkymo operacijomis, „jeigu reikia – už tinkamą atlygį, turėtų būti pasiūlyta lygiavertė alternatyva, kai netaikomos tokios duomenų tvarkymo operacijos“. Tai darydami duomenų valdytojai išvengia sąlygiškumo problemos. Bet kokiu atveju vis vien reikia laikytis ir kitų sutikimo, „duoto laisva valia“, kriterijų. EDAV mano, kad ESTT nurodyta „**lygiavertė alternatyva**“, kurią reikia pasiūlyti duomenų subjektams, reiškia alternatyvią to paties duomenų valdytojo siūlomos paslaugos versiją, kurią pasirinkus nereikia sutikti su asmens duomenų tvarkymu vartotojų elgesiu grindžiamos reklamos tikslais. EDAV nurodo elementus, galinčius padėti užtikrinti, kad alternatyva būtų iš tiesų lygiavertė. Jeigu alternatyvi versija skiriasi tik tiek, kiek būtina dėl tos priežasties, kad duomenų valdytojas negali tvarkyti asmens duomenų vartotojų elgesiu grindžiamos reklamos tikslais, ji iš esmės gali būti laikoma lygiaverte. Be to, pasirinkus „lygiavertę alternatyvą“ neturi būti vykdomos duomenų tvarkymo operacijos, kurios nėra būtinos tai paslaugai teikti ir yra grindžiamos sutikimu. Kadangi duomenų tvarkymo operacijos, vykdomos vartotojų elgesiu grindžiamos reklamos tikslais, nėra būtinos paslaugai teikti ir yra grindžiamos sutikimu, tokios operacijos neturi būti atliekamos, kai pasirenkama lygiavertė alternatyva, nebent tokiomis duomenų tvarkymo operacijomis būtų siekiama ir kito teisėto tikslo;
- ar bet koks nustatomas **mokestis** gali kliudyti duomenų subjektams iš tiesų pasirinkti arba gali paskatinti juos duoti sutikimą. Dėl bet kokio mokesčio už naudojamą paslaugos versiją, kuri yra „lygiavertė alternatyva“, nustatymo duomenų valdytojai turėtų kiekvienu konkrečiu atveju įvertinti, ar taikyti mokestį apskritai yra tinkama ir kokia mokesčio suma yra tinkama tomis konkrečiomis aplinkybėmis, atsižvelgiant į tai, kad reikia neleisti, kad pagrindinė teisė į duomenų apsaugą taptų tik turtingiems asmenims prieinama privilegija. Šis vertinimas turėtų būti atliekamas atsižvelgiant į galiojančio sutikimo reikalavimus ir į principus pagal BDAR 5 straipsnį, visų pirma sąžiningumo principą, taip pat atsižvelgiant į

galimas alternatyvas vartotojų elgesiu grindžiamai reklamai, kurias pasirinkus būtų tvarkoma mažiau asmens duomenų, ir į duomenų subjektų padėtį.

Priežiūros institucijoms yra pavesta užtikrinti BDAR taikymą, o tai gali būti susiję ir su bet kokio taikomo mokesčio poveikiu duomenų subjektų pasirinkimo laisvei. Daugeliu atvejų priežiūros institucijoms gali būti naudinga konsultuotis su kitų teisės sričių institucijomis, visų pirma su vartotojų apsaugos ir konkurencijos institucijomis;

- ar duomenų subjektai gali laisvai pasirinkti, su kuriuo asmens duomenų tvarkymo tikslu jie sutinka, užuot gavę vieną bendrą prašymą sutikti su duomenų tvarkymu keliais tikslais (**detalizavimas**).
  - Sutikimas yra **grindžiamas informacija**. Duomenų valdytojai pagal atskaitomybės principą yra atsakingi už tai, kad būtų sukurtas ir dokumentuose užfiksuotas informavimo procesas, pagal kurį duomenų subjektai galėtų visapusiškai ir aiškiai suprasti savo galimo pasirinkimo vertę, apimtį ir pasekmes. Tai reiškia, kad duomenų subjektams prieš bet kokį pasirinkimą turėtų būti suteikta aiški informacija apie duomenų tvarkymo veiklą, susijusią su kiekviena iš jiems siūlomų pasirinkimo galimybių. Didelėse interneto platformose turėtų būti atsižvelgiama į duomenų tvarkymo veiklos, reikalingos vartotojų elgesiu grindžiamai reklamai teikti, sudėtingumą ir užtikrinama, kad informacija būtų aiškiai ir suprantamai teikiama tikslinei auditorijai.
  - Sutikimas yra **nedviprasmiškas valios išreiškimas**. Didelėse interneto platformose turėtų būti atidžiai nustatoma, koku būdu duomenų subjektų prašoma duoti sutikimą, kad būtų užtikrinta, jog duomenų subjektams nebūtų taikomi manipuliatyvūs dizaino sprendimai. Kai naudotojas duoda sutikimą su duomenų tvarkymo veikla, dėl kurios įgyja galimybę nemokamai naudotis paslauga, turėtų būti, atsižvelgiant į konkretaus sutikimo reikalavimus, laikoma, kad naudotojas duoda sutikimą tik su ta konkrečia duomenų tvarkymo veikla. Norint laikyti sutikimą aiškiai duotu kitais tikslais, naudotojas turėtų aktyviai pasirinkti tuos tikslus.
  - Sutikimas yra **konkretus**. Tai reiškia, kad didelėse interneto platformose turėtų būti tiksliai apibrėžti ir apriboti duomenų tvarkymo veiklos, kuriai vykdyti reikalingas sutikimas, tikslai. Pavyzdžiui, vartotojų elgesiu grindžiamos reklamos tikslais gautas sutikimas neturėtų būti susiejamas su kitais tikslais. Didelėse interneto platformose turėtų būti kiekvienu konkrečiu atveju įvertinta ir dokumentuose užfiksuota, ar, teikiant vartotojų elgesiu grindžiamą reklamą, jose įvairiais tikslais tvarkomi asmens duomenys ir reikia prašyti atskiro sutikimo dėl šių tikslų.
183. EDAV primena, kad **sutikimo gavimas neatleidžia didelių interneto platformų nuo pareigos laikytis kitų BDAR nustatytų taisyklių ir principų**, įskaitant BDAR 5 straipsnyje nustatytus principus. Toliau nurodyti principai yra ypač svarbūs didelėms interneto platformoms, įdiegiančioms modelius „sutik arba mokėk“, ne tik vertinant, ar sutikimas yra galiojantis:
- **tikslo apribojimas ir duomenų kiekio mažinimas**. Didelėms interneto platformoms tenka atsakomybė aiškiai apibrėžti savo duomenų tvarkymo veiklos tikslą ir užtikrinti, kad būtų tvarkomi tik tie asmens duomenys, kurie yra būtini šiam tikslui pasiekti;
  - **sąžiningumas**. Siekiant užtikrinti, kad duomenų tvarkymo veikla būtų sąžininga, didelėse interneto platformose turėtų būti atsižvelgiama į jų duomenų tvarkymo veiklos poveikį asmenų teisėms ir orumui ir duomenų subjektams turėtų būti suteikiama kuo daugiau savarankiškumo;
  - **pritaikytoji duomenų apsauga**. Didelėse interneto platformose privaloma įgyvendinti tinkamas technines ir organizacines priemones ir į savo duomenų tvarkymo veiklą integruoti būtinas

apsaugos priemonės, kad būtų įvykdyti BDAR reikalavimai ir apsaugotos duomenų subjektų teisės ir laisvės;

- **standartizuotoji duomenų apsauga.** Didelėms interneto platformoms tenka atsakomybė įdiegti tokias numatytąsias duomenų tvarkymo nuostatas ir parinkti, kad standartizuotai būtų atliekamas tik toks duomenų tvarkymas, kuris yra būtinas nustatytam teisėtam tikslui pasiekti;
- **atskaitomybė.** Didelėms interneto platformoms tenka atsakomybė laikytis BDAR, įskaitant pirmiau nurodytus principus, ir jose turi būti gebama įrodyti, kad BDAR, įskaitant pirmiau nurodytus principus, yra laikomasi.

Europos duomenų apsaugos valdybos vardu

Pirmininkė

(Anu Talus)